

7md

2010 m. gegužės 14 d., penktadienis

Nr. 18-19 (894-895) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

2

Kompozitoriaus Vytauto Laurušo jubiliejui

3

Kauno džiazo festivalis

4

„Naujosios dramos akcija '10“

5

Tolerancija ir viešoji erdvė

Xan Krohn. „Motors portretas“. 1918 m.

6

Norvegų tapybos paroda „Titanike“

8

Oberhauzeno trumpametražių filmų festivalis

Algirdas Šeškus. Be pavadinimo

Archyvas: nuo Žaliojo tilto iki Pohuliankos

Apie Algirdo Šeškaus fotografijos parodą NDG ir albumus

Agnė Narušytė

„....bet išpūdis, kad vaizdas fotografijai nereikalingas, visiškai išklus“ – sakė fotografas Algirdas Šeškus ir taip viską supainioja, nes iš ko tuo met susidaro fotografija?

Šio teksto rašymo pretekstas – Algirdo Šeškaus fotografijų paroda Nacionalinėje dailės galerijoje. Nedidelė. Neįprasta – fotografijos ne sukabintos ant sienų, o išdėlotos ant pakylų, žemesnių ir aukštesnių. Kas padėta ant pačių aukščiausių, mažesnių įgrio žmogus ir nepamatys – net ir man reikėjo šiek tiek pasisiekti, o kad įžiūrėčiau žemiusias, turėjau atsižüpti. Taip į fotografijų žiūrėjimą buvo įtrauktas ir kūnas, tapęs aktoriumi, ieškančiu savęs foto-sceno-grafijoje. Tuo tarpu ant sienų aukščiau nei visada su-kabinti Šeškaus grafikos lakštai pasitarnavo (rekomendavus pačiam autorui) kaip interjero dekoracijos.

Taigi ant sienų – menas, o erdvėje – gyvenimas.

Kaip sakiau, pretekstas – paroda. Bet yra ir dvi storos knygos, kuriose sudėta labai daug Šeškaus – daugumai žmonių niekada anksčiau nematyto: leidyklos „Kitos knygos“ išleistas albumas „Žaliasis tiltas“ (2009) ir Lietuvos dailės muziejaus – „Archyvas (Pohulianka)“ (2010). Tad neparašyti apie Šeškų jau tiesiog neįmanoma. Visų trijų objekty suma-nytoja – Margarita Matulytė (sudarant „Žaliųjų tiltą“ talkino Malvina Jelinskaitė), tad čia kalbésiu apie Margaritos pamatyta Šeškų, temą su trimis variacijomis. Žiūrint ir skaitant, klausantis paties fotografo, susidaré vienas vaizdas, vienas klausimų ratus, vienas nusistebējimas. Tuo, kas buvo, bet liko nematomai.

Buvo

Tada, maždaug 8-ojo dešimtmecio pabaigoje, kai Šeškus pradėjo

taip fotografioti (taip – pilkai, ne-aiskiai, netvarkingai), mažai kas jo darbus suprato. Sunku buvo pateisinti akivaizdū nufotografiuot objektų banalumą ir nereikšmingumą, vaizdo monotonią ir apsimestinį mėgejiškumą. Vėliau dailės kritikas Alfonsas Andriuškevičius čia įžvelgė „skaudoka ironija atmieštą nos-talgiskumą“, muzikologė Egli Kunčiu-vienė – „anemijos, apatijos, pasyvumo būseną“ ir „antiestetišką“ rafinuo-tumą“, rusų literatūros kritikas Le-vas Anninskis – išėjimą „uz tradicinio („romantiškojo“) fotomeno ribų“ ir už „nuotraukos ribų – „penkiais centimetrais“, o aš – „nuobodulio estetiką“. Bet vis tiek nepasakyčiau, kad Šeškaus fotografija tapo tikrai suprantama, ji vis tiek liko mišlė.

Kad ir tas pats Anninskis – pa-aiskinės Šeškaus strategiją, jis vis tiek klausia: „Na, o koks gi gryna fotografinis maišto rezultatas? Su-

NUKELTA | 7 PSL.

Aštuoniasdešimt – o vis dar jaunatviškas

Kompozitoriaus Vytauto Laurušo jubiliejui

Karolina Juodelytė

„Vytautas Laurušas – pirmiausia geras žmogus“, – gegužės 8 dieną vykusiame jubiliejiniame Vytauto Laurušo kūrybos vakare dalijosi mintimis dirigentas, profesorius Saulius Sondeckis, ir pridūrė: – Tačiau į žodį „geras“ telpa daugybė sā-

dencijas rektoriaudamas Lietuvos muzikos akademijoje, pradėjo studijų reformas, buvo sumanęs statyti naujus muzikos akademijos rūmus, o Neprikalauomybės metais netgi fiziskai kovojo su sovietų karininkais, norėjusiais įsigauti į akademiją. V. Laurušo nuveiktu darbų sąrašas Lietuvos muzikams ir kul-

lynasis“, „Žaliasis“ ir „Geltonasis“ preliudas ir fuga) girdėjome ir koncerte, jas atliko pirma šio kūrinio interpretuotoja pianistė Birutė Vainiūnaitė.

Turbūt neatsitiktinai didesnę koncerto dalį užėmė vokalinė V. Laurušo kūryba. Žmogaus balsas – vienas mėgstamiausių kompozitoriaus instrumentų. Balso traktavimas kompozitoriaus kūrybos raidoje itin keitėsi: pradėjus nuo kiek romantisko peizažo, poetikos akcentavimo, jau nuo 1969 m. parašyto „Nakties balsų“ opuso girdime naujas, netradicines paieškas, sudėtingą muzikinę kalbą. Vis dėlto vienas bendras bruozas V. Laurušo vokalinius kūrinius lydėjo nuo pat pradžių: glaudus muzikos ir teksto ryšys. Pastarajį teiginį pagrindžia paties Dmitrijaus Šostakovičiaus 1962 m. pasakyti komplimentai: „Manau, kad cikle „Bangos“ pasiekta ta muzikos ir žodžių sintezė, kuria pasižymi tikras muzikinio meno kūrinių. Ši kūrinijų jubiliejiniame koncerte atliko dažnas V. Laurušo kūrinii propagoautojas tenoras Algirdas Janutas, akomponuojant Gražinai Zalatorienė.

Itaigiai nuskambėjo ir „Trys romansai“ (Alfonso Maldonio žodžiai, 1975), atliekami buvusios Irenos Laurušienės studentės Julijos Stupnianek. Beje, dainininkės dovanai kompozitoriu – netiketai sudainuotas romansas „Pražydėjo“ (1959) – kūrinių, esantis ne vieno Lietuvos dainininko repertuarė.

Vakaro akcentas – koncerto paabigoje skambėjusi chorinė muzika, atliekama Povilo Gylio vadovaujamo choro „Vilnius“. Turėjome progą dar kartą išgirsti vieną populiariausią V. Laurušo kūrinį, jau

minėtuosius „Nakties balsus“, taip pat liaudies žodžiais paremtą daina „Liaupsės saulei“ (1989), „Pirčiupio motiną“ (Justino Marcinkevičiaus žodžiai, 1956). Paskutinis kūrinas – chorus iš operos „Paklydė paukščiai“ (1967) – savo ilgesinimumu ir tėkme paveikė ne vieną klausytoją. Šis kūrinas netiesiogiai suteikė viltį: gal išvys dienos šviesą nors viena iš V. Laurušo kūrybos planuose esančių operų? Tieki „Mindaugas“, tieki kita nauja opera paties kompozitoriaus sugalvotu siužetu apie mirusiu vėles jau spėjo sulaukti menininkų paskatinimų.

Ypatingo kūrybinio aktyvumo, besišesiančio jau daugiau nei dešimtmetį, dar vienas irodymas – jubiliejiniame koncerte nuskambėjęs *Concertino* dviem fortepijonams ir perkusijai (2007), jį atliko Veronika Vitaitė, Aleksandra Žvirblytė ir Paulius Andersson. Šis kūrinas dvelkė jaunatviška ekspresija, veržlumu – bruozais, lydinčiais V. Laurušo kūrybą. Emocionalumas, kontrastai, dramatizmas, atskleidžiantis kūriniu mintį bei prasmę, yra svarbiausias kompozitoriaus tikslas. „Muzikinis kūrinių – tarsi knyga“, – teigia V. Laurušas. Ir iš tikrujų, besiklausydami jo kūrinii, visuomet rasime kažką, kas mus ves ir nepaleis iki kūriniu pabaigos, neleis nuobodžiauti, bet skatins gilintis į esmę.

„Esate XX amžiaus lietuvių kompozitorų klasikas“, – tarė Lietuvos muzikos ir teatro akademijos rektorius Eduardas Gabrys.

Tikimės, kad kūrybinė sėkmė, produktyvumas V. Laurušo dar ilgai neapleis, o visų salėje atliekę ir žiūrovų sudainuota „Ilgiausiu metu“ taps dar didesniu paskatinimu.

Vytautas Laurušas su jo kūrinį atlikėju Vilniaus kvartetu. 1979 m.

NUOTRAUKA IŠ LMFTA ARCHYVO

vokų.“ Ir iš tikrujų, V. Laurušas, vadovaudamas Nacionaliniam operos ir baletu teatrui (1963–1975), Lietuvos kompozitorų sajungai (1971–1983) bei Lietuvos muzikos ir teatro akademijai (1983–1994), nuveikė daug reikšmingų darbų. Su jo vadovavimu LNOBT siejami geri pastatymai, gausiai rodyti lietuviški veikalai, pastatyti nauji teatro rūmai. Kaip kompozitorų sajungos pirmininkas, V. Laurušas sudarė puikias sėlygas kompozitoriams kurti, savo diplomatija mokėjės aperiiti to meto suvaržymus. Dvi ka-

tūrai begalinis. O svarbiausia, visa tai – be jokios asmeninės naudos, tik kitų labui.

80-mečio V. Laurušo jubiliejaus proga Muzikos akademijoje vykės vakaras jau trečasis. Pirmajame, vykusiame Taikomosios dailės muziejuje, pristatyta Ritos Aleknaitės-Bieliauskienės knyga „Vytautas Laurušas: gyvenimo realybės ir kūrybos interpretacijos“, taip pat atliki trys kūriniai. Antrajame – Š. Kotrynos bažnyčioje – žymus violončelininkas Davidas Geringas ir Donato Katkaus vadovaujamas

pasidarytų ramiai. Visiems mums. Ypač mūsų Lietuvėlėje.

Ir pats tas Jonas eina, žiūrėk, nesinas krepšiu, kokiu išsiruošiam į turą, mat pats prie turaga, kuris nėra jokia nuodėmė, gyvena, eina, o krepšy boluoja lakštai – nauji eileraščiai „Poezijos pavasariui“... Nukrečia Jonas cigaretės peleną, šypsosi: gyvenimas yra gyvenimas, ką tu su juo. Jį reikia išverti. Yra kaip yra. Negi draskysies, tuo labiau kad esi kilęs iš ramios – sakykime, kad ramios – žemų Lietuvos. Ramus nerimas kaip atsvara, kaip tikras stoicizmas buvo jo ir palydovas, ir draugas. Kaip pasauly, žinoma, pirmiausia pas mus politinėse peštynėse ant politikos laktų priminimas: yra gi daug svarbesnių dalykų.

Be nepaprasto poetinio talento, jis turėjo dar vieną dovaną – ne apsimestinį, ne fariziejišką, o tikrą kuklumą. Kaip jis varžési, jautėsi lyg sugautas, kai Vabalnike per jubiliejų jam buvo patikėta iškelti į miesto vėliavą. Bet kai reikia, tai reikia. Gal jis ir žinojo, kad yra didelis – kur jau čia nežinosi, – bet jis mojo į tai ranka: *Ne mūsų reikas...*

Ar ne per dažnai giltinės dalgis ēmė svyščiot rašytojų gretose? Užkabindamas ir pačias reikšminiausias, mums ypač reikalingas asmenybes? Štai užpernai netekome Alfonso Maldonio, Sigito Gedos, šių metų vasary – prozos grando Juozo Apučio, dabar štai vėl.

Kai mirė Vaižgantas, *Lietuvoje iškart pasidare šalčiai*. Šalčiau pasidare pas mus ir po šių metų gegužės devintosios. Ypač plunksnos darbininkų šeimoje. Mums labai trūks Jono ir literatūriuose renegiūose, ir išvykose, ir šiaip mieste, ir mūsų kavinukėje. Jonas buvo labai labai mūsiškis. Jis nepavydėjo niekam, bet nepavydėjome ir jam. Nepavydėjom, ko gero, ne todėl, kad labai jau mes geri ir taurūs, o todėl, kad tokiam talentui pavydėti paprasčiausiai nebeįmanoma.

Tai va, o kai žmogus palicką tokį neįkainojamą palikimą, gal ir mirčis nebéra pernelyg siaubinga. Patysi gi Jonas iš TENAI tikriausiai nusiypso: *Ne mūsų reikas...*

HENRIKAS ALGIS ČIGRIEJUS

A. BARYSO NUOTR.

In memoriam

**Jonas Strielkūnas
(1939–2010)**

Žodelis apie Joną

Kopia nedidukas žmogelis gatve į kalną, vėjas iš nugaros vis pašaušia jam plaukus. Žmogus tas krypt į dešinę, krypt į kairę. Gal kad koks pašalaitis galėtų ir syptelt.

O eina didelis Poetas. Toks didelis, kokių likimas tautoms mesteli baisiai retai. Mesteli kaip nepaprastą dovaną, kaip savotišką atsiprašymą, kaip atslyginimą už neteisibybes, už savo paties kitas „dovanas“ – prisiminimą gėlą, už žauriai skaudžiai žmogue perštintį žinojimą, kad *netruks atskristi metalo paukščiai / Metalo paukščiai – nesugržimo*. Už *varnas kaip juodas skeveldras*. Ir už *juodą praradimo arklį*, ir už dar daug ką, labai daug ką.

Bet svarbiausia, kad būtų apie tai pasakyta – taigi ir apmalšinta, o gal net ir nugalėta, iš moderniosios poezijos kratinių išsisikiriančiu disciplinuotu, dainingu ir žaismingu, be užsikirtimų sklendžiančiu žodžiu. Kad nors kiek palengvėtų, nors kiek

Kaunas, džiazas ir metai

Festivaliu „Kaunas Jazz“ pasibaigus

Algirdas Klovai

Dvidešimtasis festivalis „Kaunas Jazz“ baigėsi prieš daugiau nei savaitę, tad šis mano pamastymas gal kiek paveluotas, bet už tai subrantiadas kaip ir pats renginys. Turbūt nerasime Kaune žmogaus (nedaug tokį ir Lietuvoje), kuris nebūtų girdėjęs apie jį. Iš festivalių suleikia ne tik ištikimi džiazo muzikos mėgėjai. Per prabėgusius devyniolika metų lauko scenoje savo programas yra grojės ne vienas kitokio žanro kolektyvas, skraidė oro balionai, skambėjo varpai, piešė vaikai, buvo rodyti filmai, vyko madu šou, sakralinės muzikos koncertai, parodos. Žinoma, džiazas svarbiausia!

Pirmasis tarptautinis festivalis „Kaunas Jazz“ įvyko 1991 metais, ką tik paskelbus atkuriama Lietuvos neprisklausomybę. Tokiu sudėtingu metu buvo sunku organizuoti, rasti pinigų, kviečti užsienio svečius muzikantus – juk SSRS vykdė atvira priešiška ekonominės blokados politika, Lietuvos sienu, muitinių kontrolė; Lietuva dar neturėjo savos konvertuojamos valiutos ir t.t. Vis dėlto balandžio 19–21 d. festivalis įvyko. Pirmajį džiazo fiestą Kaune surengė Jono Jučo suburta negausi grupė entuziastų, jiems talkino tarptautinio festivalio „Vilnius Jazz“ producierio Antano Gusčio vadovaujama muzikos agentūra „Litus“, Justino Krėptos vadovaujama Kauno filharmonija. Festivalių surengti padėjo ir Kauno miesto kultūros ir švietimo skyrius.

Nėra lengva ir šiemet. Nevardinių kodelių, visi žinome. Ne vienas tradiciniu tapęs renginys yra priverstas stabdyti veiklą bent kuriam laikui, o „Kaunas Jazz“ organizatoriai sugebėjo sudėlioti ir įvykdinti labai rimtą, profesionalią ir ambicingą programą.

Festivalis, kaip ir kasmet, prasidejo Kauno rotušėje iškilmingu atidarymu, miesto rakte per davimui, gėlėmis, gražais žodžiais, kviečine publiką, Kauno miesto burmistro Jono Vileišio medaliu už nuopelnus Kauno miesto savivaldos įtvirtinimui, už pilietinių iniciatyvų įgyvendinimą bei miesto įvaizdžio stiprinimą įteikimu festivalio „tėvui“ Jonui Jučiui ir nedideliu jauno, kylančio, aukštas vietas jaunimo konkursuose užimančio suomių pianisto Tuomaso Juhani Turuneno koncerteliu, kuris paiko šiltą išpūdį.

Varpai iš Kauno istorijos muziejaus bokšto kariliono skamba ir džiugina žmones jau ilgus dešimtmecius. Tradiciškai jie džiugina ir „Kaunas Jazz“ klausytojus – jiems, susirinkusiems muziejaus sodelyje, skamba nemokamai ir čiulbant paukšteliams. Šiemet specialią programą „Pavasaris“ festivaliu sukūrė kaunietis kompozitorius, varpinkas, dirigentas Julius Vilnonis. Labai graži, įtaigiai skambanti karilio melodija, sving, roko, *world music* ir kitų stilių intonacijos ir asociacijos (iš anksto paruoštoje fono-

Stanley Jordan

gramoje) labai darniai ir suprantamai susiliejo į geros nuotaikos kulinarienė skaidrią muziką. Viso to fone aikštėje ant grindinio piešė vaikai. Priku!

Pagrindinis festivalio pradžios akcentas įvyko jau per vakarinį koncertą. Vakaro pirmają dalį vėdė Audrius Giržadas ir Dalia Stonytė, dokumentiniai kino kadrai nukėlė mus į 1991 metus. Ekrane pamatėme ir Leonidą Šinkarenką, jo kolektivui šiemet buvo patikėta pradžios įvykiai į festivalį, kartais atsitinka taip, kad puikus jų muzikavimo išpūdis, sukeltas prieš metus, nublanksta ir lieka tik skaidrus praejusių koncertų prisiminimai. Panašiai atsitiko brazilų akordeoninkui Chico Chagasui, galbūt jam atskleisti šiemet trukdė klubo aplinka.

Per pertrauką, iškišes galvą laukan, pamaciau puikų reginį – lauko scenos ekrane demonstruojamus filmus apie festivalį „Kaunas Jazz“. Nuostabu, kad festivalis turi didžiulį dokumentinių kadru archyvą, iš kurio montuojami informatyvūs filmai, leidžiami DVD, o per festivalių visa tai lauko scenoje džiugina žmones, kurie negali sau leisti stebeti koncertų pagrindinės salės scenoje. Ir ne tik juos. Daug muzikantų, žurnalistų, visuomenės veikėjų godžiai akimis rijo tuos kadrus ir aktyviai diskutavo prisimindami tolimus praeities įvykius, stebėdami ekrane savo jaunystę.

Antroje koncerto dalyje pamatėme ir išgirdome vieną įdomiausių gitaros virtuozų pasaulyje Stanley Jordaną ir jo trio. Labai gražus ir prieštaringes šio muziko kūrybinis kelias, kuriame išryškėjo ne tik džiazo muzikanto ir kompozitoriaus, bet ir eksperimentų mėgėjo, muzikos terapijos teoretiko bei asmeninės meditacijos išpažinčio bruozai. Taip gimsta gražus ir ne visiems suprantamų muzikinių virsmų. Ypatinga jo gitaros technika, dar vadina dviugubo prisilietimo maniera (pirmame „Kaunas Jazz“ festivalyje jau girdėjome taip grojant Enverą Izmailovą), leidžia muzikui ne tik groti gitara abiem rankom, išgauti ne tik melodinę, harmoninę, bet ir daugybę polifoninių linijų ir originalių faktūrų. Maža to, būdamas dar ir geras pianistas, jis vienu

metu muzikuoja abiem instrumentais, nes ypatinga technika leidžia tai daryti. Žinoma, ne viskas visa dala pavyksta idealiai ir vienodai gera. Galbūt nebūtinai reikėjo groti W.A. Mozarto muziką, gal ne viskas pavyko ir muzikuojant dvem instrumentais iš karto, tokie momentai tą akimirka sukėlė nemenkų abejonių ar net nusivylimų... Tačiau atlikėjo meistrišumas neabejotinas. Po koncerto dar kartą pažiūrėjau S. Jordano muzikavimo Paryžiuje vaizdo įrašą. Sudėjės visus išpūdžius į krūvą, galu drąsiai sakyti – genijus!

Daugiausia kompozicijų S. Jordanas grojo vienas, bet koncerte dalyvavo ir puikūs jo partneriai – beveik visur jis lydintis kontraboso virtuozas Natas Reevesas ir mušamaisias grojant Kenwoodas Dennaras. Šis nuostabus muzikantas, glosydamas lėkštės ir būgnus lazdelėmis, sukurdavo originalų skambesį, o ypatiai ataka leido jam išgauti ne tik ritminius piešinius, bet ir aiškius kontrapunktus, kuriuose galėjai nesunkiai išskirti melodiją.

Kai muzikantai kelerius metus iš eilės atvyksta į tą patį festivalį, kartais atsitinka taip, kad puikus jų muzikavimo išpūdis, sukeltas prieš metus, nublanksta ir lieka tik skaidrus praejusių koncertų prisiminimai. Panašiai atsitiko brazilų akordeoninkui Chico Chagasui, galbūt jam atskleisti šiemet trukdė klubo aplinka.

Courtney Pine'as per dvi dešimtis metų Lietuvoje koncertavo jau keturis kartus. Buvo labai įdomū stebėti jo muzikos ir asmenybės raidą. Pirmajį kartą, festivalyje „Vilnius Jazz“, šis muzikas neleidė.

Courtney Pine

Gadi Lehavi

pino muziką, bet publiką susirinko pasiklausyti A. Jagodzinskio.

Sekmadienio programą pradėjo vienas iš tradicinių renginių – koncertas Kauno sinagogoje, kurį kartą žydiškų temų džiaze plėtojo Lietuvos muzikantai – Janas Maksimovičius su grupe. O 16 val. veiksmas persikelė į Vytauto bažnyčią, į kurią sunoka būna patekti per festivalio koncertus, nes, kad ir kas grotų, ji būna sausakimša. Čia koncertai nemokami, o koncertavo ispano Eduardo Niebla ir Carlo Herringo duetas.

Courtney Pine'as per dvi dešimtis metų Lietuvoje koncertavo jau keturis kartus. Buvo labai įdomū stebėti jo muzikos ir asmenybės raidą. Pirmajį kartą, festivalyje „Vilnius Jazz“, šis muzikas neleidė.

Tada, Filharmonijoje, žavėjo viskas: visiškai akustiškai (be jokių mikrofonų) atliekama išgryntinta muzika, virtuoziškas instrumento valdymas, nesavitikslė muzikinės minties raiškos įvaivorių, nepriekaištinga muzikos tēkmės forma, nuoširdumas, tylos estetika. Ir, rodos, niekas nepasikeitė, bet kažkas buvo ne taip. Žinoma, metas Vilniuje, Filharmonijoje. Nežinau, ar salė, ar garsinimas (nors ir geras), ar atlikėjo nuotaika, ar oras, ar dar kas, bet kažkas slėgė.

Keičiasi ne tik atlikėjo, bet ir mano mąstymas. G. Rubalcaba viename interviu yra pasakęs: „Mano muzikoje susipina trys įtakingos srovės:

daugiausia Kubos muzikos kultūra, klasikinė muzika ir amerikietiško džiazo tradicija. Pastarojoje mane labiausiai jaudina ir domina improvizacijos aspektas; kitus elementus – harmoniją, ritmiką, formų įvaivorię – randu kitose dviemose srovėse. Kalbant apie mintį, man svarbūs esminiai dalykai. Turint omeny, kad muzikos raiška nėra verbalinė, prasmė, kurią stengiuosi pertiekti, kiekvienas išsifruoja savaičių, ir ji tampa prilausoma nuo klausytojo interpretacinių sugebėjimų.“

Viai tai buvo pastebima impro-

vizacijose, ypač kai kubietiška ar kita *latina* tema buvo improvizuama amerikietiško džiazo maniera ir atvirkšciai. Tai labiausiai ir žavėjo šiam G. Rubalcabos koncerte.

Gal ir ne viską aptariau, gal ne viską pastebėjau... O festivaliu linke ilgų metų!

Ateities teatro mašinos (1)

„Naujosios dramos akcija '10“

Dvyliką kartą rengiama „Naujosios dramos akcija '10“ pristatys du projektus. Abu juos galima pavadinti iššukiui šiandienio margaspalvio teatro gyvenimo karuselėje. Jų kūrėjai, skirtingu kartu asmenybės, panašiai jaučia dabarties pulsą ir suvokia teatro misiją. Jie suderina tradiciją ir novaciją, o dabartį matuoja istorijos ir atminties matu. Jie peržengia nusistovėjusias ribas ir kuria ateities teatro mašinas.

2009-aisiais Europos teatras minėjo 80-ąsių vokiečių dramaturgo Heinricho Müllerio (1929–1995) gimimo metines. Gegužės 27–30 d. NDA kartu su Goethe's institutu lietuvių publiką supažindins su šio vieno įtakingiausių XX amžiaus pabaigos teatro mastytojų kūryba. Apie ką ji šiandien mums byloja? Müllerio pjesės „Filoktetas“ skaitymą režisuerių Jonui Jurauskiui graikų trentinio Filokteto personažas primena jam artimą „rytų europietišką pjesės autorius patirtimi paženklintą mūsų laikams būdingą egzilio jauseną“. Pažintį su Müllerio asmenybe ir kūryba papildys dokumentiniai filmai, kuriuos pristatys jų autorius, šviecarų režisierius Christopheras Rüteris, ir garsiausios dramaturgo pjesės „Hamletas-mašina“ pastatymo Berlyno „Deutsches Theater“ vaizdo įrašas.

„Vilniaus – Europos kultūros sostinės“ 2009-aisiais programoje pradėtas kurti „Vyšnių sodas“ pasitelkės tiesioginę vaizdo translacią „ištis ranką“ šiemetinėi Europos kultūros sostinei Rūru. Pirmas tokio pobūdžio teatrinių projektas Lietuvoje skiriamais 150-osioms Antonu Čechovo gimimo metinėms. Liepos 3–5 d. Vilniaus priemiestyje paskutinį kartą rodomas „Vyšnių sodas“ bus tiesiogiai transliuojamas didžiausiai Vokietijos teatro meno bienalei „Theater der Welt“ („Pasaulio teatras“) ir Lietuvos televizijai. Lietuviai publikai pirmoji pamatys taip pat audiovizualinę instalaciją apie šio unikalų projekto kūrimą. Šiandien ir vėl kyla klausimas – kur gali giinti meninė tiesa? Tokia tiesa, kuria galima būtų pasidalinti su kita, – sako „Vyšnių sodo“ idėjos autorius suomių režisierius Kristianas Smedas. Subūrės skirtingu kartu lietuvių teatro menininkus, tokios tiesos jis ieško atokiai nuo teatrinių gyvenimo šurmilio. Ten, kur galima iš naujo atrasti kūrybinės bendruomenės „vyšnių sodą“ jį naikanančioje laiko tékmėje.

Paminklai nekraujuos iki paskutinio mūšio.
Heiner Müller

Ši žmogu su Havano cigaru ranke, skverbai žvelgianti pro akius storais rémais, žino visas šiuolaikinės vokiečių teatras. Nors jis gyveno Vokietijos Demokratinėje Respublikoje ir rašė apie šaltojo karo padalytos šalies realijas, jo vardas minimas tarp svarbiausių XX a. pabaigos Europos teatro novatorių. Tai – Heineris Mülleris, dramaturgas, poetas, režisierius, visuomenės veikėjas.

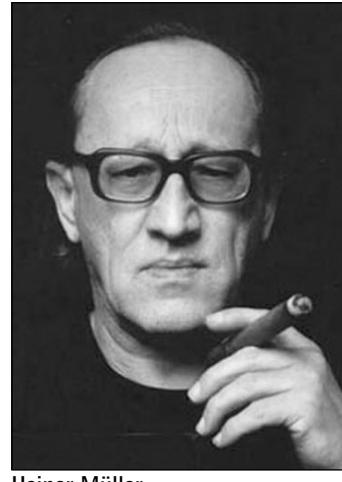
Pradėjės kaip Bertolto Brechto sekėjas, Mülleris teatre ieškojo naujų būdų apmasyti visuomeninius dabarties procesus. Jis gilinosi į mitologiją ir klasikinius siužetus, atrodamas juose šiuolaikinio pasaulio pirmavaizdžius. Müllerio tekstai nėra klasikinės pjesės. Tai – koncentruotos formos draminių kolaižai, arba „medžiaga“ (*material*), kaip juos vadino pats dramaturgas, sukurta pasitelkus modernios literatūros ir šiuolaikinio kinematografo žodynį.

Kitų autorių tekstus Mülleris vertino kaip pasketą kūrybai, o ne „asmeninę nuosavybę“. Kai kurie kritikai už tai jį vadino „virtualiu kopijuotoju“. Tačiau Mülleris kopijavo taip, kaip niekas kitas nesugebėt padaryti. Jis atrasdavo giliunes sāsajas tarp Sofoklio, Shakespeare'o, Wagnerio, Kleisto, Artaud, Becketto, Genet kūrybos ir kritiskai jas apmasydavo, remdamasis pokario Europos ir savo asmenine patirtimi. Mülleris pirmasis teatre chrestomatinius mitus ir siužetus priartino prie šiuolaikinių

visuomeninių, politinių realijų. Jis neslėpė, kad tokį kūrybos metodą lémė pats jo būdas: „Man geriau seka rašyti, kai turiu kitų sukurtus rémus, kuriuos galu užpildyti savaiip. Tai tikriausiai lemia baimė kažką atrasti, įrodyti. Man geriau, kai visiems žinoma įrodymą galiu pateikti savaiip.“ Tam jis, anot knygos „Heinerio Müllerio teatras“ autorius Jonathano Kalbo, „kaip vampyras iš savo aukos“ perimda klasikinio dramaturo stilijus arba pasinaudodavo kito autoriaus šaltiniu, „iš vidaus jį susprogdindamas“.

Komentuodamas vieno svarbiausių savo kūrinių „Hamletas-mašina“ (*Hamletmachine*) pavadinimą, Mülleris sakė, kad mitai yra kaip senos mašinos, iš kurių reikėtų sukurti šiuolaikiniams žmonėms tarnaujančius mechanizmus. Mito logija, anot dramaturno, turi iš naujo atgimti šiuolaikiniame teatre ir padėti visuomenei apmasyti savo dabartį. Šis Müllerio kreipinys ne tik paskatinuoja teatrą ieškoti naujų klasikos interpretavimo būdų, bet ir keitė pačią teatro sampratą. Interpretuodamas mitus, Mülleris atsisakė tradicinių personažų, veiksmo nuoseklumo ir net dialogų, siūlydamas teatrui visiškai naujas raiškos būdus. Jis sugebėjo praplėsti ne tik dramos, bet ir teatro meno ribas, įkvėpė vadinaomojo postdraminio teatro atsiradimą. To dėl Müllerio poveikis šiuolaikinio teatro raidai prilyginamas tam, kurių padarė Brechtas pokario teatrai.

Mülleris paraše daugiau kaip trisdešimt pjesių, iš kurių dažniausiai statomos „Hamletas-mašina“, 1991-aisiais Avinjono festivalis pa-

Heiner Müller

„Kvartetas“, „Mauzeris“, „Misija“, „Volokolamsko greitkelis“, „Filoktetas“, „Vokietijos mirtis Berlyne“, „Medėjos medžiaga“. Svarbiausias Müllerio dramos kūriny „Hamletas-mašina“ yra vos aštuonių puslapių tekstas, kuriamė telpa Hamleto akimis pamatyta šaltojo karo suskaldojo pasaulio tragedija. Ją perteki teatre tapo vienu didžiausių naujosių dramaturgijos iššukių. Müllerio Hamletas stovi tarp tragikos Europos istorijos nuolaužų ir jos miglotos ateities barikadų. Jis – aktorius, atsisakantis vaidinti. Esminis šio Hamleto teiginys – „Mano drama baigesi“. Jis yra nenumaldomo istorijos molocho liudininkas, negalintis nieko pakeisti. Hamletas tik karštligiskai ieško žodžių išreikšti savo patirtį ir maištą. 1979-aisiais parašytas „Hamletas-mašina“ pelnė Müllerio pasaulinę šlovę ir navoriškiausio savo laiko dramaturgo vardą. Šis tekstas, kaip ir kai kurie kiti dramaturno kūrinių, iki šiol domina teatro menininkus įvairose pasaulio šalyse.

Mülleris buvo vienas kontroversiškiausių XX a. pabaigos Vokietijos menininkų. Rytu Vokietijos valdžia jo kūrybą cenzūravo, o jį patį pašalino iš Rašytojų sąjungos, kai jo pjesės jau buvo publikuojamos ir statomas Vakaruose. Jei kas nors bandydavo atgabentį iš Ryto Berlyna Müllerio tekstus, jie būdavo konfiskuojami pasienyje. Nepadėdavo aiškinimai, kad juos sukūrė išskiliausias Rytu Vokietijos rašytojas. „Mülleris? Negirdėjau tokio“, – sakydavo pasieniečiai, sulaikydami knygas, kurias atvykstantieji į šalį galėdavo pasiūti išvykdami. Tik dienėjantis tarptautinis pripažinimas padėjo Müllerio išsaugoti darbą tėvynėje. Bet ir pelnės pripažinimą Vakaruose, jis vienodai kritikavo abi padalintos šalies politines sistemas ir jos istoriją: „Vokietijos istorija yra mano priešas, ir aš noriu išziūrėti jai į akis.“ Ir kaip tikras anarchistas mėgavo pridurti, kad „vienintelis Vokietijos identitetas yra markė“. Müllerio triumfo valanda išmušė griuvus Berlyno sienai, kai jis pelnė aukščiausius savo šalių įvertinimus ir buvo pakviestas vadovauti Brechto įkurtam legendiniams teatrui „Berliner Ensemble“, kuriamė dirbo iki pat mirties.

rengė atskirą Müllerui skirtą programą. Tai dar labiau sudomino Europos teatrus jo kūryba.

Mülleris ne tik rašė pjeses, bet ir pats jas režisavo, buvo aktyvus visuomenės veikėjas. Svarbių dramaturgo kūrybinio palikimo dalį užima vieši pasisakymai ir interviu, kuriuos jis paversdavo savotiškais spektakliais, dėstydamas provokuojančias mintis apie politiką, istoriją, menininko vietą visuomenėje. Savo tekstu Mülleris kūrė pasitelkdamas labai plačią kultūros panoramą nuo Goyos iki Beuys'o, nuo Eizensteino iki Godard'o. Kai kurie menininkai, kaip antai Büchneris ir Kafka, poetai W.H. Audenas, T.S. Eliotas, Ezra Poundas, nuolat buvo jo dėmesio centre. Daugeliui anuomet VDR gyvenusių menininkų Mülleris buvo ne tik novatoriškas dramaturgas ir režisierius, bet taip pat didžiausiai autoritetą pelnęs intelektualas šiapus geležinės uždangos. Bet ir anapus jos Müllerio kūryba teikė impulsą menininkams.

Ypatinga kūrybinė draugystė Mülleris sieja su režisierium Robertu Wilsonu. Nepaisant skirtingu visuomeninių ir kultūrinių patircių, šie menininkai rado bendrą kalbą ir vienas kitą papildė. Wilsonas bendradarbiavo su Mülleriu kurdamas savo teatrinių epų „Pilietiniai karai“ ir režisavoj pjeses „Hamletas-mašina“, „Kvartetas“.

Pagrindinė Müllerio kūrybos tema yra istorija ir atmintis. Dabartis jam buvo kaip istorijos mūšio laukas. Jis žvelgė į audringus XX a. pabaigos Europos visuomeninius ir politinius procesus per istorijos perspektivą, ieškodamas jų raios dėningumą. Vienas pagrindinių Müllerio kūrybos šaltinių buvo Trojos karo mitologija, kurioje jis žvelgė giliunes paraleles su šiandiena: „Aš visada jaučiau Trojos karo sąsajas su tuo, kas pasaulyje vyksta dabar, bet dar nėra įvardyta.“ Istorinės atminties ratas, anot Mülleris, žmonijos iš esmės nieko neišmoko. Apie tai byloja jo tekstuose pasikartojantis karų, katastrofų, žydymų vaizdavimas, siekiantis anti-

kos laikus. Geriausias pavyzdys – „Filoktetas“. Šis Müllerio tekstas nėra antikos kopija, o palimpesetas, – nuo laiko išblukuši Sofoklio originalą jis atkuria pasitelkdamas XX a. istorijos patirtį. Ir iš esmės pakeičia jo finalą. Naujajame „Filoktete“ nėra choros, nepasirodo *Deus ex machina*, atnešantis laimingą pabaigą. Mülleris vaizduoja negyvenamą Lemnos salą kaip nuožaus mūšio tarp politinių interesų ir žmogiškų vertibių lauką. Šiame mūšyje nėra nugalėtojų, o istorinė pergalė prieš Troją įkūnija mūsų dienų politikos cinizmą ir žmogaus bejegystę jam pasipriepinti.

Nors Müllerio kūryboje prieitis pasitelkiama siekiant giliai suvokiti dabartį, savo personažų lūpomis dramaturgas neskelbia galutinių išvadų ir nesistengia moralizuoti. Kaip buvęs Brechto sekėjas, jis stengiasi paaiškinti veikėjų poelgius besikeičiančiose situacijose, jam svarbu, kad režisierius, aktorius arba skaitytojas susidarytų savo požiūrį į vaizduojamus įvykius. Pats kritiškai interpretavęs klasiką, jis kvietė tai daryti ir savo interpretuotojus. Kaip ir Brechta, Mülleris teatre labiau domino procesas, nes „kelias nesibaigia pasiekus tikslą“.

1994-aisiais Mülleris buvo apdovanotas prestižine „Europos naujosios teatro realybės“ premija kartu su lietuvių režisieriumi Eimantu Nekrošium. Šių dviejų menininkų pagerbimas tuo pat metu buvo simbolikas Rytu Europos teatro įtakos šiuolaikinėi teatro minčiai įvertinimas. Abiejų kūryba formavosi komunistinės cenzūros salygomis ir peržengė nacionalinės kultūros ribas, paveikė šiuolaikinio teatro procesus. Abu tiesė naujus teatro leilius, tik vienas – pasitelkės vaizdą, o kitas – žodį. 1995-aisiais Mülleris mirė. Anot „Süddeutsche Zeitung“ teatro kritiko Jürgeno Bergerio, „vokiečiai gali didžiuotis, kad tokis žmogus rūpinojasi į kalba“. Galima pridurti – ir kūrė ateities teatro mašinas.

A. L.

Kronika

Baigėsi festivalis „MonoBaltija“

Gegužės 9 d. Kaune baigėsi penkias dienas trukęs 2-asis tarptautinis vieno aktoriaus teatro festivalis „MonoBaltija“, kurį rengė Kauno kamerinis teatras. Festivalyje dalyvavo 12 spektaklių iš Lietuvos, Rusijos, Estijos, Latvijos, Lenkijos, Suomijos, Švedijos, Vokietijos ir Vengrijos. Tarptautinė festivalio žiuri, kurią sudarė teatro kritikas Tomasas Miškowskis (Lenkija), teatro kritikė ir dramaturgė Nina Mazur (Vokietija), eseistas, vertėjas, žurnalistas Jukka Mallinenas (Suomija), teatro ir kino kritikas Borisas Tuchas (Estija) ir teatro kritikė Rasa Vasinauskaitė (Lietuva), išrin-

ko festivalio laureatus: 1 vieta – Péteris Schereris už spektaklį „Klamo karas“ (Vengrija); 2 vieta – Rolandas Kazlas už spektaklį „Geležis ir sidabras“ (Lietuva); 3 vieta – Tuukka Vasama už spektaklį „Odė mīleli“ (Suomija). Specialus žiuri prizas skirtas Sergejui Barkovskiui už paskutinę festivalio dieną suvaidintą spektaklį „Goriuchino kaimo istorija“ (Rusija). Tarptautinių vieno aktoriaus teatrų festivalių asociacijos direktorių diplomas įteikė Indrekui Taalmaa už spektaklį „Adolfas“ (Estija). Jis skyrė šeši tarptautinių vieno aktoriaus teatrų festivalių direktorų prizas teko aktoriui Péteriui Schererui už spektaklį „Klamo karas“. Jis skyrė devynių žiūrovų komisija.

FESTIVALIO INF.

Viešoji erdvė: laisvė ar valia viešpatauti?

Laima Kreivytė

Ar ekonominės ir vertybių krizės metu įmanoma skleisti laisvą minštą, kurios nevaržytų reklamos dėvėjų, laikraščio savininkų, įtakinių politikų ar institucijų interesai? Nepriklausomas požiūris, kuriam nedarytų įtakos bulvarinei žiniasklaidai neišvengiami skandalingumo, popularumo ir pataikavimo masiniams skoniui kriterijai? Ar įmanomas kultūringas ir kartu polemiškas pokalbis apie tai, kas svarbu ne tik meno pasaulyje, bet ir visuomenės gyvenime – nes kultūra neegzistuoja vakuume ir skaudūs ekonominiai bei socialiniai pokyčiai paliečia visus?

Ekonominė krizė, skaudžiai paliestusi visas gyvenimo sritis, nacaplenkė ir kultūros. Ji išryškino valsstybės kultūros politikos spragą, tiksliai tariant, atskleidė tokios politikos nebuvimą, ką labiausiai paduoto nevyriausybinis kultūros sektoriui. Iš valstybės kultūros biudžeto imamas išstumti projektinis finansavimas – vienintelis realus dvidesimtmečio pokytis kultūros politikos srityje. Grįžtama prie socialistinio biudžetinių kultūros įstaigų finansavimo principo. Garantuotos subvidijos, kartu naikinant sveikos meninės konkurencijos aplinką, lemia tolesnį senokai prasidėjusios stagiacijos gilėjimą. Krizinė kultūros siaurinimo programa nesusilaikia jokio viešo aptarimo, trūksta kultūros žmones vienijančios tribūnos, kur būtų nuolatos diskutuojamos kultūrai aktualios problemas, keliami konkretūs klausimai valdininkams ir politikams, „iš apačios“ formuluojamos kultūros politikos gairės.

Siekdamos suaktyvinti ir plačiau paskleisti kritinę mintį „7 meno dienos“ kviečia visus kultūros politikos pokyčiai suinteresuotus veikėjus, skaitytojus ir rašytojus aktyviai reikštinti savo nuomonę „Laisvojoje tribūnoje“. Jos tikslas – sujungti skirtingu kultūros srčių operatorius, menininkus, įvairias kultūrines ir pilietines iniciatyvas į bendrą diskusijų klubą, aktyviai apeliuojant į valdžią ir visuomenę. Tokia diskusija gavybiškai reikalina ne tik nevyriausybinio kultūros sektorius operatoriams, bet ir kultūros likimui neabejingos pilietinės visuomenės ugdymui. Tikiems, kad atvira diskusija po truputį padės įveikti baimę, finansinės cenzūros varžtus, siaurus asmeninius interesus ir darys realų poveikį šalies kultūros politikai.

„Laisvoji tribūna“ – tai ne tik nauja savaitraščio skiltis. Tai bandymas sujungti diskusijas, verdančias skirtingose erdvėse – laikraštinę polemiką, virtualius komentarus ir gyvus debatus fizinėje erdvėje. Pirmiausia laikraštyje pasirodys poleminis-analitinis straipsnis aktuali tema. Kitame numeryje bus aptariami su ja susiję komentarai svetainėje www.7md.lt ir socialiniuose tinkluose bei tarptautiniuose kontekstose. Sulaukus aktualių nuo-

monių bus rengiama gyva diskusija, iš jā bus kviečiami nepriklausomi eksperterai ir kultūros valdininkai, nevyriausybinio sektorius darbuotojai, menininkai ir studentai – visi, kuriems svarbu išsaugoti raiškos laisvę ir kurti atviresnę kultūros politiką. Diskusijų santrauka bus spausdinta laikraštyje kartu su konkretiaisiais pasiūlymais kultūros valdininkams ir kultūros operatoriams.

Pirmosios diskusijos temą – Viešoji erdvė: raiškos laisvė ar valia viešpatauti? – padiktavo Lietuvos visuomenę sukrėtusios „Baltic Pride“ tolerancijos eitynės ir jas lydėjusių teisinės, ideologinės ir moralinės peripetijos. Viešas iš svarbiausių argumentų prieš eitynes buvo homoseksualiu asmenių pasiodymas viešojoje erdvėje. Esą taip bus pamintos šeimų vertybės. Kad tos vertybės daug dažniau paminamos smurtautojų šeimoje, kad didžiausias procentas moterų ir vaikų patiria prievertą būtent iš šeimų narinių, kalbos nebuvu. Nes tai – privati sfera. Už uždarų durų galima mušti, prievertauti, o viešumoje demonstruoti gražų fasadą. Tačiau ar pasitaikantis smurto šeimoje atvejai reiškia, kad reikėtų uždrausti kurti šeimas? O gal reiktu sutramdyti smurtautojus ir išvilkti juos iš dienos šviesą – nes asmeniška irgi yra politiška, kaip pareiškė antroios bangos feministės. Ir eitynių dalyviams buvo siūlyta likti namuose, net laikinas generalinis prokuroras ėmėsi gąsdinimo smurto protrūkiai. Idomu, kad nemaža visuomenės dalis, laikanti save tolerantiška, kaip maldelel kartoją žodžius: „Aš ne prieš gėjus, bet kam jiems demonstruotis?“ Tegu ir toliau sėdi spintose ir vaizduoja nematomus žmones, nes jei pamatys vaikai... Ir vaikai pamatė. Pamatė tokius pat žmones, kaip jų mamos ir tėčiai, tetos ir dėdės. Spalvingai apsirengusius ir linksmus, su balionais ir vaivorykštės vėliavomis. Ei-senoje ējo ne tik homoseksualūs, bet ir žmogaus teises palaikantys heteroseksualūs asmenys – ir abejonu, kad kas nors galėtų juos atskirti. Vaikai pamatė ir pykčio iškreipus homofobų veidus, lazdomis ir akmenimis ginkluotus neonacius, ir į policiją spaunaunčius gražulius ir uokas, kurie sau prisiskyrė net ne tautos, bet Dievo igaliojimus įvesti tvarką žemėje. Tai kas vis dėlto turi teisę reikštis viešojoje erdvėje ir kokioms viešos raiškos formoms yra tolerteutinos?

Profesorius Dovidas Katzas, atėjęs išreikšti palaikymo žmogaus teisėms, kaip ir daugelis kitų, iš anksto neužsiregistravusių į eitynes, policijos buvo nukreiptas į aikštėlę prie VCUP. Ten jau būriavosi neonaciai su savo vėliavomis, skandujantys homofobuskus ir antisemitinius šūkius. Mokslineinkai atkreipus policijos dėmesį į jų elgesį ir vėliavas, policijos pareigūnai paaiškino, kad ten pavaizduoti juodi kryžiai

raudoname fone nėra „tikslios svastikos“ (žr. Dovido Katzo straipsnį <http://www.holocaustinthebaltics.com/>). Kaip tikrausiai ir plakatas, vaizduojantis nuogus besikopiliuojančius Vilniaus merą ir Premjerą, nėra „tikslus“ Vilius Naujicko ir Andrius Kubiliaus atvaizdai. Tačiau ar ne dėl tokų paveikslėlių rodymo nerimavo tie, kurie rengė liūdnai pagarsėjus Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamos informacijos įstatymą? Panašu, kad

ros erdvės, kur tirono valia netikėtai užklumpa žmogų kaip smėlio audra; totalitarizmas neturi erdvės topologijos – tai lyg geležiniai pančiai, spaudžiantys žmones vieni prie kitų, kol suformuojama vientisa masė.

Arendt viešosios erdvės samprata, aptinkama „Totalitarizmo ištaikose“, skiriasi nuo dominuojančios knygoje „Žmogaus būklė“. Skirtumą atskleidžia agonistinė (varžybų) erdvė (agonistic space) ir jungiančioji, asociatyvinė, erdvė (associational

space). Pasak Seylos Benhabib, Arendt viešosios erdvės modelis problemiškas dviem aspektais. Jos esencialistinės nuostatos lemia, kad viešąją erdvę ji apibrėžia arba kaip tokią erdvę, kuriuoje galimas tik tam tikras veikimas (action), atskirtas nuo darbo (labor) ir gamybos (work), arba atskiria viešąją erdvę nuo kitų socialinių sferų remdamasi esminiu viešo dialogo pobūdžiu¹. Arendt nurojina kai kurias veiklos rūšis, tokias kaip labor ir work, o plačiau imant, visus ekonomikos ir technologijos dalykus, iki privačios srities, neatsižvelgdama į faktą, kad jei šios veiklos rūšys ir ryšiai yra paremti galias santykiais, jie taip pat galiapti viešo dispuoto dalimi.

Svarbiausioji Jurgeno Habermaso diskursyvaus viešosios erdvės modelio vertybė yra radikalus ne-apibrėžumas ir atvirumas. Palyginti su Arendt, Habermaso modelis nei aprīboja patekimą į viešąją erdvę, nei nustato viešai diskutuojamų klausimų spektrą.

Pradedant „Struktūrine viešosios sferos transformaciją“, esminis Habermaso darbų aspektas – modernybės gynyba remiantis viešo dalyvavimo principu. Habermasas apvertė pesimistinį modernybęs, kaip „Apšvietos dialektikos“, vertinimą ir pabrėžę, kad modernybės projekte labai svarbus buvo autonomiškos politinio mąstymo ir diskusijų viešosios erdvės atsiradimas.

Išskirtinį dėmesį politiniam dalyvavimui pakeitė diskursyvaus valios formavimo koncepcija. Dalyvavimas dabar suvokiamas ne kaip veikla, vykstanti siaurai apibrėžtoje politinėje sferoje, dalyvavimas gali vykti ir socialinėje bei kultūrinėje sferoje.

Dalyvavimo koncepcija pabrėžia normų ir veiksmų nustatymą pasitelkiant praktinius debatus, dalyvaujant visiems suinteresuotiemis asmenims.

Modernus dalyvavimo supratimas veda prie naujos viešosios erdvės koncepcijos. Anot Seylos Benhabib, viešoji erdvė suvokiamama ne agonistiškai – kaip politinio elito varžybų siekiant pripažinimo ir nemirtingumo; ji suvokiamama demokratiškai – kaip kūrimas procedūrų, kurios suteiktu galimybę dalyvauti kuriant, svarstant ir priimant bendrąsias visuomenės normas ir politinius sprendimus tiems, kuriuos tai paliess.

Demokratiška viešoji erdvė kuriama ne karaujant ir stumiant į privačią sferą marginalias grupes, o atsveriant skirtinoms nuomoniems ir patirtims. Todėl 2010 m. gegužės 8 d. Vilniuje įvykusios „Baltic Pride“ eitynės už lygbių išreiškia ne tradicijų griovimo, o taikaus ir kūrybingo bendrabūvio viltį.

¹Darbas (labor) Arendt apibrėžia kaip fizinių, būtinų išgyvenimui biologinė prasme darbą – gimdymą, maisto gamybą, pastogės statymą etc. Jos nuomone, tai priklauso privačiai sferai. Gamyba (work) yra ilgai išliekanti ir priklauso socialinėje sferoje. Naudojami ne tik gamtos vaisiai, bet ir pasigaminta technika.

2010 m. gegužės 8 d. „Baltic Pride“ eitynėje Vilniuje

labiausiai viešąją erdvę teršia aršiausiai jos „švaros“ gynėjai.

Norint išsiaiškinti, kas gali ir kas negali dalyvauti bei rodyti(s) viešojoje erdvėje, pirmiausiai reikia geriau susipažinti su viešosios erdvės sampratos pokyčiais – ypač Hannah Arendt ir Jurgeno Habermaso veikaluose.

Knygoje „Žmogaus būklė“ (1958) Hannah Arendt viešumo savojoje (public) išskiria dvi tarpusavyje susijusias, bet ne identiškas reikšmes. Pirmiausiai tai reiškia, kad „viskas, kas atsiranda viešumoje, gali būti matoma ir girdima kiekvieno ir yra atvira plėčiausiam įmanomam viešumui“. Siu atveju svarbiausia yra kitų dalyvavimas, sutvirtinančios žiūrių bendrumą. Todėl ši viešumo forma aiškiai atskiriam nuo privačios sferos iškeliant visiems susibūrimę dalyvaujantiems bendrus reikalavimus: tai, kas patenkai į viešumą, turi būti transformuota, nuasmeninti ir deindividualizuota.

Antroji Arendt pateikta viešumo reikšmė nurodo „patį pasaulį, tiek, kiek jis yra bendras mums visiems ir atskirtas nuo mūsų privačių valdų“. Aiškindama tai kaip gyvenimą kartu pasaulyje, filosofė pasitelkia tarpo (in-between) sąvoka, kuris tuo pat metu ir sieja, ir atskiria.

Anksčiau parašyto darbo „Totalitarizmo ištakos“ (1951) pabaigoje Arendt lygina įvairias politinio valdymo formas: konstitucinę vyriausybę primena erdvę, kurioje įstatymas yra tarsi gyvatvorė tarp pastatų – žmogus vaikšto po žinomą teritoriją; tironija yra tarsi dykuma – nežinomas, plačios, atvi-

space). Agonistinė erdvė (agonistika sen. Graikijoje – sporto arba meno varžybos) – tai erdvė, kuriuoje atskleidžia politinė ir moralinė didybę, heroizmas, kur kovoja dėl pripažinimo, kuris suteikia ne-mirtingumą, nepasiekiamą tuščiamame individualiame gyvenime. Tačiau nereikia pamiršti, kad ši erdvė tebubo prieinama laisviesiems pollio pilieciams. Viešoji sfera buvo ne-prieinama vergams, moterims, vaikams, atvykliams.

Jungiančioji erdvė apibrėžiamą kaip erdvę, kuriuoje žmonės veikia kartu bendru sutarimu. Ši viešoji erdvė suvokiamas ne topografine ar institucine prasme: jei miesto aikštėje žmonės neveikia išvien, tai nėra vieša erdvė Arendt supratimu. Bet privatus kambarys, kur žmonės susirenka skaityti samizdato, tam pa Vieša erdvė.

Agonistinė ir jungiančioji erdvė skiriasi atitinkamai kaip senovės Graikijos ir modernių laikų politinė patirtis. Agonistinė polio erdvė buvo įtvirtinta moraliai homogeniškos ir politiškai egalitarinės, bet išskirtinės bendruomenės. Moderni viešoji erdvė iš esmės akyta – ji nebėra moraliai ir politiškai homogeniška. Nei galimybė joje reikštis, nei svarstomi klausimai negali išanksto būti apibrėžti remiantis politinio ir moralinio homogeniškumo kriterijais. Po Prancūzijos ir Amerikos revoliucijų kiekvienas naujos grupės pasirodymas viešojo politikos erdvėje išplečia visuomenės akiratį. Darbininkų judėjimas nuo savybių santykiai pavertė viešu politiniu klausimu; moterų emancipacija lėmė, kad šeima ir vadina mojų privati sfera tapo politiniu reikalu.

Pagal meno istorijos modelį norvegiškai

Tapybos paroda „Nuo Dalio iki Dolko“ VDA dizaino inovacijų centre „Titanikas“

Monika Krikštopaitytė

Ši keliaujanti tapybos paroda, kuriuoje pristatomi Bergene ir kitose Šiaurės Norvegijos vietovėse gimusių ar gyvenusiu dailininkų darbai, nuo kovo mėnesio svečiai Kau-no M. Žilinsko galerijoje, o dabar persikelė į Vilnių. Tai privatus dailės kolekcininkų Annie's ir Birgerio Mowinckels 1850–2008 m. laikotarpio norvegų tapybos darbų rinkinys. Spėju, kad muziejiškos (miegančios ir kvepiantios dulkėmis) Žilinsko salės labiau tiko šiai nuosaikai, aukso rémais apifor mintai kolekcijai, bet „Titaniko“ saulėta švara suteikė paveikslams daugiau balso. Kad ir kaip eksponutum, ar „baltame kubė“, ar tarp duslių kiliminių dangų ir granitinų laiptų, šis paveikslų rinkinys siulo prisiminti klasikinę dailės istoriją.

Regis, tai sutrumpinta. Vakarų meno kanono norvegiška versija. Čia chronologiskai sekdami rasite truputį romantizmo, šiek tiek neoklasizmo, vėliau Paryžiaus modernizmo įtakų (brandžiojo Cezanne'o, Matisse'o, kubizmo ir t.t.). Nuosekliai remtasi klasikiniu kanonu – ge-

Ekspozicijos fragmentas

ro meno receptu, kurį gamina ir menininkai, ir kritikai. Kanono pobūdį nulemia ne tik tai, ką skaitome, iš ką žiūrime, ko klausomės, re gime meno galerijoje ar apie ką mokomės mokyklose ar universitetuose. Jis formuoja retrospektivai pagal tai, ką patys menininkai nusprendžia įvardinti savo pirmatais. Kitaip tariant, laikas sukuria savo herojus – nusistovi kainos, muziejai ir kolekcionieriai ima žvejoti vardus, apie patį meną nebekalbama. O įdomiausia, kad po kurio laiko, kai senosios intrigos ir kriterijai užsimiršta, kartkartėmis istorija perkratoma ir atsiranda visai kiti herojai. Taip, pavyzdžiu, atsitiko su Rembrandtu.

Konkrečiai ši paroda dar pasiūlo ir konkretaus kolekcionieriaus meno istorijos pjūvį. Mano požiūriu, rinkinys pernelyg „teisingas“, nes stengiamasi nieko nepamiršti ir nejusti konkretesnio interesu ar bražo. Kolekcija vertinga pažintine prasme – galima ši tą sužinoti apie norvegų tapybą.

Sekant chronologiskai parodos giją – ankstyviausioji jos dalis pri mena tas visų pasaulyo muziejų sa-

les, kuriu aš asmeniškai privengiu. Tai XIX a. pabaigos peizažai. Idealiuoti, visuomet gražūs ir vienas iš kitą panašūs. Nuo laiko kiek patam-sėj ir būtinai aukso rēmuose. Man jie labiausiai primena daiktus – fotelius, sietynas, kilimus. Jie kuria tam tikrą prabangos atmosferą, turri geras kainas, bet kelia žiovulį. Ir tik giliai išsiautės specialistas, žinan-tis istorijos subtilybes, gali priversti sulaikyti dėmesį prie tokų paveikslų, kartais dar garsios pavardės, dar rečiau – gera tapyba.

Norvegiška versija palyginti visai smagi, nes čia daug jūros, laivų ir kick didesnė dozė nuoširdumo negu nuoširdaus amato. Šios salės žvaigždė – Anderso Monseno Askevoldo karvė aukšiniuose rēmuose. Tiksliau, pusė jos. Galinė pusė. Ji ir be papildomų istorijų išprovokuoja leisti į apmąstymus, kaip tokią laisvą studiją aunomet įvertino akademinių bendruomenę, o kaip miestelėnai, ar jie juokėsi, ar tai buvo labai rimta? Pasirodo, šis menininkas net garsėjo kaip karvių ta pytojas. Tuomet norom nenorom prisimeni, kad kažkokis dabartinis fotografas yra išleidęs karvių portretų albumą, kur atskleidžia šių gyvūnų individualumas, nors šiaip mintyse jos lyg ir visos vienodos.

Kiekvienas individualiai ras, prie kurio paveikslės įdomiai sustoti – ar labai informatyviai nutapytų laivų, ar ekspresyvaus meškos kailio apžiūrėti, bet man kur kas vertingesnė pasirodė vidurinė salė, kur rodoma XX a. pradžios tapyba. Čia kūriniai lygis irgi įvairokas, bet kadaangi pirmu smuiku užgroja forma, reikia mažiausiai „vertimo“. Neabejotinas šios salės favoritas – Xanas Krohnas (Christian Cornelius), aiškiai sugėrės dailės istorijos di-

Anders Monsen Askevold. „Karvė studija“. 1900 m.

džiųjų įtakas (Cezanne'as, Matisse'as), bet talentingai. Prie jo darbų norisi užtruktis. Tokias žavėtis mes esame geriausiai dresuoti.

Paskutinė parodos dalis, užsibai-gianti 2008-ųjų kūriniu, man pasi-rodė pati silpniausia. Gal todėl, kad neužteko kanono „švyturių“ ir teko nesėkmingai surizikuoti išsigyant kūrinius. Gal dar norėta ir atspin-dėti viską po truputį iš savo regio-no. Tiesiog čia neradau nė vieno stipraus forma ar turiniu kūriniu. Čia dar akivaizdžiai iškilo klausimas, ar remiantis rinkos dėsniais, o ne skoniu verta formuoti koleciją, nes galiausiai gali turėti tvar-kingą, teisingą ir labai nuobodžią. Vakarų kanono versiją. Žinoma, jei toks ir buvo siekis, tai jis saugiai igy-vendintas. Kita vertus, laikantis sau-gumo, pats kolekcionavimo proce-sas galiapti nuobodus. Galiausiai, ko gero, viskas priklauso nuo ko-lekcionieriaus tipo. Juos kartą Bal-

tijos šalių tarptautinės meno mugės „ARTVILNIUS '09“ konferencijoje bandė surūšiuoti prieštaringai vertinamas Rusijos muzikos kritikas bei meno kolekcininkas Artio-mas Troickis. Išvardino daugiau nei penkis visai skirtingus, bet man labiausiai ištrigo astringasis, kuris remiasi intuicija ir, jo teigimu, pinigai nėra išmesti, jei kūrinius savininkui tikrai „rauna stoga“. O jei kolekcio-nieriaus intuicija tyli, juk galima pasitarti su specialistu, dar geriau su keliais, nes vienas gali užstrigtis su savo plokštele. Kaip pasakė Christianas Boltanskis, menininkui skirta pasakyti tik vieną dalyką, todėl jis vis kartojasi. Gali būti, kad tai galioja ir meno kritikams.

*Paroda veiks iki gegužės 20 d.
Galerija „Titanikas“ (Maironio g. 3, Vilnius) dirba antradieniais-penktadieniais 12–18 val., šeštadieniais 12–15 val. (išskyrus valstybių švenčių dienas).*

Gamtos ritmu

Danguolės Brogienės paroda „Spalvotos akimirkos“ galerijoje „Akademija“

Vaida Markevičiūtė

Danguolės Brogienės tekstile paroda neleidžia pamiršti spalvų jėgos ir gebėjimo žaisti emocijomis. Joje kūriniai kalba apie stichijas ir žiūri į miestą kaip į labirintą. Optinis tekstile menas maloniai stebina. Darbai tarsi šnekūčiuojasi su kitais lietuvių menininkais, kurių kūryboje suskamba panašios formas, koloritas ar net temos. Ar autorė pasako ką nors nauja savo kūryba? Žinoma. Jos bražas savitas.

Brogienės polinkis geometrizuoti vaizduojama objektą leidžia nesivelerti į literatūrą. Čia jungiasi spalvų ramumas, nekeliantis diskomforto pasikartojantis ritmas. Kompozicijų koloritas įvairuoja nuo A iki Ž, bet jis nėra ikyrus akiai. Keli autorei kūriniai savo forma ir koloritu pri mena M.K. Čiurlionio paveikslus, kuriuose taip pat įkvė-

pimo semiamasi iš žemės, kur svarbūs jos ciklai. Gal kiek ir drąsoka Brogienė lyginti su Čiurlioniu, bet patys kūriniai siūlo šią mintį. „Kelionė į anapus“ tiesiogiai asocijuoja su M.K. Čiurlionio „Rex“ (1909 m.). Abiejuose darbuose bandoma pa-vaiduoti dangaus karalystės pavidalą. Koloritai giminingsi, formas taip pat turi ryši viena su kita. Puslankis ir už jo esanti forma, artima stačiakampiui, kompozicijose suartina abu darbus. Dailininkė (ir ne tik ji) savo kūriniuose dažnai vaizduoja gamtą, matyt, todėl, kad ji save suvokia kaip gamtos dalį, paklūstantą į jos dėsniams. Brogienė, siekdamai išlaikyti ryši su gamta, taip pat ir su gerai žinomais Lietuvos dailės vaizdiniais, tarsi tėsia Čiurlionio puoselėtą liniją, kur tikima gamtos jėga ir ano pasauly viltingumu.

Galima sakyti, kad dabartinio meno kontekste D. Brogienės kū-

rinių nepasižymi agresyvumu. Jos kūryboje aktualesnė gana patogi stilijos tema, bet žaidimas aštriomis formomis gali sukelti nepatogumų žvilgsniui. Spalvinga optinė iliuzija ir geometriju formų vidinių veiksmas atitolina nuo realaus pasaulio. Tačiau menininkė siūlo užtruktis prie vidinių išpūdžių apmąstymo. Kūrija „Už lango pūga“ geometriju formų dominavimas akivaizdžiai menkesnis. Jame esanti veiksmų galima lyginti su vidine audra, turinčią kalbinį atitikmenį: „Žemė su dangumi susimašę.“ Tačiau šis kūrinius veikiau išsimtis ir ne geriausiai pertinka dailininkės manierą, iš kurios atpažintume jos kūrybą.

Dominuojančių kūrybos bražą galėtume sieti su Kazio Varnelio optinė kūryba. Brogienė, kaip ir Varnelis, mėgsta labirinto motyvą. Jos kūrybai taip pat būdingas muzikalus, paremtas linijų ritmu.

Danguolė Brogienė. „Kelionė į anapus“. 2008 m.

Pratęsus Čiurlioniško kolorito tra-diciją, pasiskolinusi iš Kazio Varne-li formos jėgą, menininkė suku-ria savitą bražą. Jos kūryba teikia emocinį pasitenkinimą, o atminty palieka spalvotas akimirkas.

*Paroda veiks iki gegužės 15 d.
Galerija „Akademija“ (Pilies g. 44 / Latako g. 2, Vilnius) dirba pirmadieniais 12–18 val. (išskyrus valstybių švenčių dienas).*

Archyvas: nuo Žaliojo tilto iki Pohuliankos

ATKELTA IŠ 1 PSL.

bražyti negatyvai. Kreivi rėmeliai, prastas fotopopierius („kito negau- si“?). Pereksponavimas (už kuri, kalbama, Nidos seminaras Butyrinas parciakalvo Šeškui skirti „aukščiausiajai bausmę“?) Kažin ar galima fotomeno kūrinį sukurti maišaujant prieš fotomeno principus?“

Fotomenas – tai vaizdas. Susidūrė su fotomenu, mes skaitome vaizdą, į jį tarsi panyrame, išgyvename autoriaus numatytus ir vaizdu per teiktus jausmus ir t.t. Bet Šeškui vaizdas „nereikalingas“, subražymais, tamsa, sugadinta kompozicija jis mums uždraudžia su vaizdu elgtis kaip iprasta. Bet kaip tuomet elgtis? Pancigdamas lengvai suprantamus vizualinius malonumus, Šeškus tarsi sako: „Ką čia suprasti? Žiūrėk!“

Tai yra, atskiratky išročio ieškoti trimatės erdvės bei tikrovės pakaitalo ir žiūrėk i fotografiją kaip daiktą, kurį kažkas pagamino ir kuris dabar turi savo gyvenimą. Nė nemégink susitapantį ir žiūrėk per atstuma, kritiskai. Pamiršk, ką žinai apie fotografiją, ir žiūrėk masytydamas iš naujo. Žiūrėk i kambario prietemoje šiek tiek paslaugiai nematomus, gyvenimo nudėvėtus moterų kūnus, kuriuos fotografavo tikrai ne dėl grožio – dėl tikrumo.

Žiūrėk, kaip gatve prie trisdešimt metų praeina beveik tokios pačios moteriškės kaip dabar – viena su languotu paltu, kita su juodu. Žiūrėk i sujudėjusias (nes buvo ilgas išlaikymas) vaiko akis tarpduryje – gal čia tu? Žiūrėk i priesais Katedrą danguje susikryžiavusius troleibuso laidus, lyg ji būtų tik eilinis laikino gyvenimo elementas, o ne atviruku visad pasiruošusi tapti šventovė. Žiūrėk i debesų virš pievos: jis iš pradžių centre, paskui kairėje ir šiek tiek pakeičęs formą – gal jau ne tas pats? Ir taip toliau – paroda ir dvi storos knygos, pilnos „nereikalingų“ vaizdų, kur akimirką vis šiek tiek pasisenkena, lėtai tiksi laikas prieš trisdešimt metų – Šeškaus fotografijoje jis beveik sustojęs.

Dabar

Dabar Šeškus vėl atrandamas po ilgos nebūties – „iškasamas kaip archeologinis radinys“ (anot jo paties). Reikėjo nusileisti į rūsių, kur nuo 1990-ųjų gulėjo pamirštose fotografijose, atlipinti vieną vaizdą nuo kito, skudurėliu nuvalyti pelēsius – kad dabar visa tai galėtų būti eksponuojama po stiklu kaip praeities brangenybės, kaip „sekretai“. Archyvas – vienas iš parodos reikšminiu žodžiu – yra vieta, kur dedomas visos materialios veiksmų liekanos, pavyzdžiu, fotografijos. I archyvą telpa visa, kas pamiršta, nenaudinga – kol kam nors prieiks. Anksčiau bespalvis, su nuobodžiu darbu siestas žodis „archyvas“ pastaruoju metu apaugo emocijomis ir asociacijomis. Vieni archyvai buvo atverti, kad iš jų išsiveržtų siaubas. Kiti archyvai buvo uždaryti, kad nesugriaudėti iprasto gyvenimo. Treti maiština mūsų vaizduotę vis tirštėjančia praeitim. Šeškaus archyvai nesišvaisto siaubu (jo ten yra tik šiek tiek – taupiai) ir nieko negriauna, nedemaskuoja. Juose atrandamas pasauly jau dingęs – Gedimino prospektė nebepraeisi Lenino ar namo sienos su didžiuliui Brežnevo plakatu ir atsitiktinai nebeperskaitysi šūkio „Šlovė TSKP“. Tačiau spėj, kad panorėjus Vilnių (daugiausiai čia juk Vilnius) dar būtų galima nufotografuoti beveik tokį patį – su tom pačiom dviem moteriškėm languotu ir juodu paltais. Tik reikyt susirasti seną „Smeną“, nusipirkti nespalvotą juostą, iš kur nors gauti tarybinių ryškalų ir prasto fotopopierius. Ir taip pasigaminti praeities archyvą.

Žaliasis tiltas ir Pohulianka

Tai kiti du reikšminiai žodžiai. Žaliasis tiltas su veržliai tebežygiujujančiomis sovietinėmis skulptūromis jungia ne tik du miestus – senamiestį su naujai pastatyta verslo utopija, bet ir praeitį su dabartimi – istorinę patirtį su dabarties mentalitetu. Prie Žaliojo tilto viskas tam-pa aišku – iš kur tos bėdos, krizės, niurzgėjimai, nepritekliai, korupcija (kuri anuomet buvo vadinama kombinavimu) ir kažko neapčiu-piamo ilgesys. Žaliuoju tiltu teka ne automobilių srautas, o laikas, nie-kaip nepajudėdamas iš vietas. Šeškus prie jo užaugo – štai iš kur tas ypatinges laiko pojūtis jo fotografijose. Kartais net susidaro išpūdis, kad jo dažniausiai fotografiuoti objektais ilgiausiai ir negalės pasikeisti, tarsi fotografija būtų užkeikusi miestą.

O Pohulianka – tai ne tik vieta (Basanavičiaus gatvė), kur vėliau apsigyveno Šeškus ir iš kurios galima žvelgti į senamiestį kiek iš auksčio (ir prk., kaip rašoma žodynus). 9-ojo dešimtmecio Lietuvos fotografijos kontekste tai – pirmiausia „lėlavimas“ (anot Šeškaus). Visa tai, ką mes dabar eksponuojame, analizuojame ir vertiname kaip ypatingus estetinius ar antiestetinius

Algirdo Šeškaus fotografijos

reikškinius, pirmiausia buvo lėlavimas, buvimas kartu, būdas praleisti išsitempusi sovietmečio laiką, atverti nestandartinę erdvę kūrybai visiškoje pilkumoje. Fotografijos – irgi lėlavimo rezultatai: vienas ant kito lipantys kadrai, neapkarptyti gražiai, dėmėti, atrėžiantys tik po truputį erdvėlaikio, nesustojantys, kol juose pagautas moters (būtinai moters) pavidales po truputį nusirengis – ir užsidengis akis. Fotografijos lėlavimas virto išsilaisvinimu ir nuo pačios fotografijos. Todėl ji tapo nepažini net viškų labai gerai supratusiui Anninskiui. Pohuliankoje nebegalėjo likti sutkiškų veidių, giliai žvilgsniais tylinčią apie egzistenciją. Šeškaus veidai dažniausiai lyg netycia uždengti – mosteli ranka, pasiplaiksto plaukai, užkrenta šešėlis, nukerta kadro kraštas. Gal tai – nekaltas nesėkmė ar mėgėjiskumo imitavimas? Žaidimas? Gal. Bet veido vengimas ga-

li būti ir sąmoningas, kaip neatsivérimo ir nesakymo ženklas. Kai uždengiamas veidas, nebematyti praeivio minčių. Fotografijose užfiksuota save slepianti visuomenė – priešingybė tai, kurios egzistavimą teigė Sutkaus ir Kunčiaus karta. Pagrindinis veiksmas – visas lėlavimas – vyksta namuose, prie grubiai nudžiųt ar masinės gamybos tapetais iškiliuotų sienų.

Pilka, šviesesnė, ryškesnė, švytinti

Ukrainietis fotografas Borisas Michailovas, 9-ajame dešimtmetyje atvažiuodavęs į Nidos seminarus į panašiai pilkičių fotografijas (kuri iš kurio pasižemė idėjų?), savo knygoje „Nebaigtą disertaciją“ vieną puslapį skyrė Šeškui: „Jis pasakė, kad savo paroda norėjo apibrėžti ratą, už kurio ribų neturi išeiti, o aš save apsupu kažkieno rastų minčių stačiatvorte.“ Žiūrinėjant du storus albumus, pilnus Šeškaus foto-

grafijų, tampa aišku, kad čia nuolat esama ant ribos, kurią peržengus neliktu nieko. Šviesa (kai jos per mažai ar per daug) yra tokia riba, taip pat ir nuotraukos gaminimo netobulumai, ir kadro nutrūkimai, ir fotografavimas ant apkirpto juostos galiuko – juosta baigiasi, o vaizdas dar tėsiasi. Prie ribos priartina ir to paties vaizdo fotografavimas ne visai taip pat, pavyzdžiu, mokyklos pastatas su krepšinio lentos „koja“ ir be jos. Ir nusirenginėjimas – leistinumo riba. Ir dviem vienais ant kito sulipusiu vaizdų susilejimo riba. Galima būtų vardyt ir daugiau. Buvimas prie pat ribos, jos vis dar neperžengiant, yra aiškus. Taip pat aišku ir tai, kad peržengtos kitų nuostatytos ribos. Bet kas yra Michailovo minėtame rate?

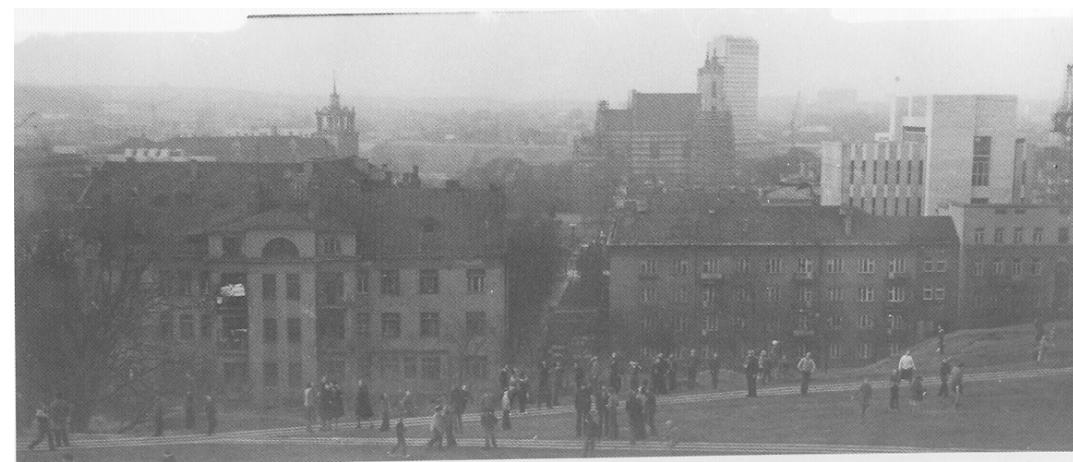
Antroje knygoje fotografijos suskirstytos skyriais „pilka, šviesesnė, ryškesnė, švytinti“, apibūdinant fotografijos tonaciją ir perspėjant, kur žiūrėti: „Tai ne cerkvės fotografija, tai pilka fotografija su cerkve.“ Svarbiausias visų fotografijų dėmuo – „ne“, cerkvės atsitiktinumas, pavaidalo atsitiktinumas. Kad nejpultum į vaizdą, tai reikia prisiminti. Pabréžtinai „nenatūrali“ tonacija padeda tai padaryti ir matyti „fotografija“ – šviesos rašymą, kuris kartais parašo blogai, netobulai, nepilnai, taip, kad net gali nieko nelikti. Tai yra minimalaus vaizdo ratas, už kurio tiesiog nieko nebebūtų – bandymas apibrėžti grynos fotografijos parametrus, prisiliesti prie jos būties. Todėl fotografijų pilkuma siulo žiūrėti tarsi nematant – kad žvilgsnis neitų kiaurai, praėjės fotografiją, tiesiai į vaizdą. Nes vaizdas, primenu, nesvarbus, kaip ir nufotografuotas daiktas nesvarbus.

Buvimas tarpe

Kažkada Alfonsas Andriuškevičius „Šiaurės Atėnuose“ rašė apie malonumą būti tarpe. Man atrodo, kad Šeškaus fotografija įvaizdina tokį buvimą tarpe. Juk ir ribos yra savotiški tarpai. Ir žvilgsnį, kuriam negalima krypti nei į objektą, nei į vaizdą, belieka sufokusuoti kažkur tarp. Tarp fotografijų, kurios mažai viena nuo kitos skiriasi. Tarp pilkos, šviesesnės, tamsesnės ir švytinčios. Tarp Žaliojo tilto ir Pohuliankos. Tarp praeities ir dabarties, kurių neskiria praėjės laikas. Tas tarpas, kuriam yra Šeškus, labai nedidelis, pačios mažiausios egzistencinės apimties.

P. S. O Margarita Matulytė taip puikiai doro parodas ir knygas, kad net...

Paroda veiks iki birželio 27 d.
NDG (Konstitucijos pr. 22, Vilnius)
dirba antradieniais, trečadieniais,
penktadieniais ir šeštadieniais 12–19
val., ketvirtadieniais 13–20 val., sek-
madieniais ir prieš valstybines šven-
tes 12–17 val.

Kelionė po dar neištirtas teritorijas

Ispūdžiai iš 56-ojo tarptautinio Oberhauzeno trumpametražių filmų festivalio

Irmá Šimanská

Vokietijos vakaruose esantis Oberhauzeno miestelis kiekvieną metų gegužęs pradžioje sutraukia daug kino kūrėjų, kritikų, produserių, rodytojų iš viso pasauly. Išskirtiems žymių ir didelių miestų Kelno bei Diuseldorfė kaimynystėje, Oberhauzenas nebūtų niekam jdomus, jei ne kasmet čia vykstantis prieš 56-erius metus įkurtas tarptautinis trumpametražių filmų festivalis. Seniausias pasaulyje tokio formato Oberhauzeno festivalis yra dosniai finansuojamas. Pelnës nekonvencionalaus meno rodytojo reputaciją, pradedant XX a. šeštuoju dešimtmeciu, jis kelis dešimtmecius garsėjo kaip vienintelis rodës filmus iš vadinamojo Rytų bloko šalių. Vokietijos kino istorijoje užemës reikšmingą vietą, festivalis iki šių dienų gyvena per ilgus metus užsitarinaus šlovės spinduliuose.

Kiekvienais metais festivalis didžiuojasi rekordiniu jam atsiųstų filmų skaičiumi. Atrankos komisijai tenka nelengvas darbas atrinkti tuos filmus, kurie verti patekti į konkursinę programą. Šiemet festivaliui pasiekė 4216 filmų iš 86 šalių, i tarptautinio filmų konkurso programą buvo atrinkti 64 filmai iš 36 šalių.

Kaip ir kasmet, šalia tarptautinio, vokiečių, Šiaurės Reino-Vestfalijos federalinės žemės bei vaikų ir jaunimo filmų konkurso programų, daug dėmesio skirta specialiosioms teminėms programoms. Šiaiems metais puiki kuratorių Mariannos Lewinsky ir Erico de Kuyperio sudaryta filmų programa „Iš pačios giliomos: eksperimentinės 1898–1918 m. kinas“ („Vom Meeresgrund: Das Experiment Film 1898–1918“) buvo skirta pirmiesiems kino eksperimentams.

I konkursinės tarptautinio Oberhauzeno trumpametražių filmų festivalio programas kasmes, galima sakyti, po lygiai įtraukiamą trumpametražių vaidybinių, dokumentinių, eksperimentinių, animacių filmų bei menininkų sukurtų darbų. Konkursinės programos sudaro pačios įvairiausios kokybės filmai – tiek pradedančiųjų režisierų debiutai, tiek pripažintų kino kūrėjų darbai. Esant tokiai filmų įvairovei (žanro, formato, kokybės prasme), neišvengiamai tenka atrinkti ir kalbėti tik apie tai, kas buvo verta dėmesio. Jei iš festivalio grįžti pamatės bent kelis puikius filmus, galima sakyti, kad festivalis pavysko. Nors beveik kiekvienais metais susidaro išpūdis, jog šiaime technologijų amžiuje, kur kamerų turi beveik kiekvienas ir filmus kuria visi, kas netingi, geru filmu sukuriamas vis mažiau.

Reikia pridurti, kad populiarinant trumpo metražo filmus svarbus vaidmuo tenka televizijoms „ARTE“ ir „3sat“. Čia reguliarai rodomos trumpametražių filmų programos, o festivaliu pasibaigus iš jame pademonstruotų filmų sudaromos programos, kurias šios televizijos iškart rodo. Abu kultūros

kanalai taip pat yra įsteigę piniginius prizus, kuriais kiekvienais metais apdovanojamas šių televizijų atstovų išrinktas jiems labiausiai patikės festivalio filmas.

Kalbant apie prizus, tai pagrindinis festivalio apdovanojimas – Didysis Oberhauzeno prizas (7500 eurų) – šiemet atiteko švedų režisierius Magnuso Bärtåso dokumentiniams filmui „Ponia ir mažasis berniukas“ („Madame & Little Boy“, 2009), pasakojančiam apie tragiską Pictų Korėjos aktorės Choi Eun-hee likimą. Šiaurės Korėjos diktatoriaus Kim Jong-il nurodymu aktorė buvo pagrobtė ir prievarta atgabenta į Šiaurės Korėją, kur privalėjo vaidinti propagandiniuose filmuose. Kitus du pagrindinius festivalio prizus (po 3500 eurų) pelnė eksperimentinis Laure's Prouvost iš D. Britanijos filmas „Monologas“ („Monolog“, 2009) bei Izraelio menininkės Yael Bartanos bendros Izraelio, Nyderlandų ir Lenkijos gamybos filmas „Siena ir bokštas“ („Mur i wieża“, 2009).

Visi šie pagrindinius apdovanojimus pelnë filmai įžengia į dar iki galio neištirtas teritorijas. Šiaurės Korėja – šalis, į kurią prasiskverbtai nėra labai paprasta ir kuri aklai saugo savo sienas ir visa tai, kas yra už jų. Žengimas į uždaras – mažiausiai ištirtas – teritorijas, savotiškas istorijos užsklandos praskleidimas, taip pat tolimų teritorijų tyrinėjimas – tema, būdinga ne tik Didžiųjų festivalio prizą pelniusiam filmui. Vienu iš pagrindinių festivalio prizų apdovanojas L. Prouvost „Monologas“ iš gausybės festivalyje rodytų eksperimentinių filmų išskyrė tuo, kad yra sukurtas kaip tiesioginis filmo autorės, kuri yra ir pagrindinė filmo pasakotoja, bendravimas su publiką, sėdinčia kino salėje. Filmo autorei ne taip svarbu papasakoti kokią nors istoriją ar atliki išpažinti prieš kamerą, kaip kad esame įpratę, daug labiau jai rūpi įsijausti į žūro būseną, nuspėti jo savijautą, pageidavimius ar lūkesčius ir bandyti juos išpildyti ekranė. Antrajį pagrindinį festivalio prizą laimėjės menininkės Y. Bartanos filmas „Siena ir bokštas“ – savotiškas naujų stilistinių pasakojimo priemonių bandymas. Jomis naudojantiesi, bandoma perkurti ar atsuktis atgal Antrojo pasaulinio karo istoriją. Pasielkus nacių propagandos filmų retoriškai ir stiliu, visi Lenkijos žydai iškilmingai kviečiami grįžti į savo tėvynę Lenkiją, į Varšuvą, ir joje atkurti buvusios žydų bendruomenės gyvenimą.

Lietuvai siūlytinis Oberhauzeno festivalis tapo išskirtiniu. Konkursinėje festivalio programoje parodytam menininkės Lauros Garbštienei „Filmui apie nežinomą menininkę“ (2009) buvo skirtas solidus tarptautinės kino kritikos žuri (FIPRESCI) prizas. Ši filmą pagiriamoju diplому taip pat apdovanojo ir tarptautinė žuri. Per pastaruoju keliolika metų Oberhauzeno

festivalyje buvo paroda daug lietuviškų filmų ir videomenininkų darbų, tarp jų Gintaro Makarevičiaus, Deimanto Narkevičiaus, Nomedos ir Gedimino Urbonė, bet sėkmė nusiūpsysojo L. Garbštienei ant 16 mm kino juostos nufilmuotam performansui „Filmas apie nežinomą menininkę“ rodo, kaip menininkė, priekaištaudama sau, jog yra nežinoma, leidžiasi piligrimų kelias, taip tikėdamasi išpirkti šią savo kaltę. Sugreitintas, trūkiojančias ir siek tiek pablukęs vaizdas suskuria eksperimentinio filmo išpūdį. Iteikdama apdovanojimą žiuri accentavo, jog šiandienėje visuomenėje, kur visi trokšta būti ižymybės, tenka kentėti, jei lieki nežinomas ar tau nesiseka. Anot žiuri, L. Garbštienei filme suskūrė išsimintiną tragedišką figūrą, savotišką autsaiderę, kuri iš visų jėgų – per kančią ir skausmą – siekiaapti aukštosios visuomenės dalimi. Šis darbas savo autentiškumu ir savotišku naivumu, būdingu ankstyvajam kinui, ir sužavėjo žiuri narius.

Vienu emociskai stipriausius festivalio kūrinių pavadinčiau vokiečių režisierių Andree Korpsy ir Markuso Löfflerio dokumentinį filmą „Jaunuolių giesmė“ („Gesang der Jünglinge“, 2009), šiaiems metais gerokai kilstelėjus vokiečių filmų konkurso kartelė į virš. Šis filmas buvo pripažintas geriausiu vokiečių filmu bei pelnė pagrindinį vokiečių filmų konkurso prizą (5000 eurų). Ne vienus metus vokiečių konkurse dominavo, sakyčiau, racionalūs ir šalti eksperimentiniai filmai, sukurta dažniausiai suplakant ar perkuriant esamas vaizdo ir garso klijšes, o šie metai nustebino emociskai jautriais vokiečių filmais. Nors racionalių eksperimentinių filmų buvo ir šiemet, jie, palyginti su anksčiaisiais metais, taip stipriai nedominavo. Beje, Oberhauzeno festivalio favoritai, vokiečių eksperimentinio kino kūrėjai Christophas Girardetas ir Matthiasas Mülleris šiemet taip pat pristatė naujų kūrinių, pavadintą „Galbūt Siamas“

„Jaunuolių giesmė“

(„Maybe Siam“, 2009). Ši kartą jie sumontavo įvairių košmarų scenų kadrus iš skirtinų filmų.

A. Korpsy ir M. Löfflerio „Jaunuolių giesmė“ tyrinėja pasiaukojimo profesijai ir skausmo ribą. Filme rodomi policininkų mokymai, kuriuose policininkai patys išbando elektros šoką bei jo poveikį žmogaus kūnui. Iš pradžių girdime tik skausmo dejones, vėliau kamerai uždaromis patalpomis lėtai artėjant link salės, kurioje vyksta bandymas, matome išgaščio ir nerimo kupinus eksperimento belaukiančių policininkų veidus, taip pat veidus tų, iš kurių nugara jau nutaikyti elektros šoko pistoletai. Šūvio garsas, ir policininkas skausmo iškreiptu veidu, prilaikomas dvieju kolegų, krinta ant žemės. Akimirka trumpa, bet ji tolia paveiki ir stipri, kad neilgai trukus instinktyviai norisi nusuktis akis nuo ekrano. Vaizdą sustiprina Karlheinzo Stocchauseno muzika.

Ribą tarp suaugusiojo ir vaiko pasauly išvainoje Lodzės kino mokyklos auklėtinio Grzegorzo Dębowskio dokumentinis filmas „38,5“ (2009), savo branda ir profesionalumu išskyręs iš konkursinių filmų programos. Deja, šio filmo žiuri nepastebėjo. Jame atskleidžiamas 15-mečio berniukas Marius, siekiančio tapti boksininku ir jau laimėjusio keletą svarbių rungtynių, pasaulus. Režisierius pagrįstai kelia klausimą, kas jis – dar vaikas ar jau suaugęs? Ar galima suderinti du to-

kius skirtingus vaiko ir labai vyrišką bokso pasaulus? Kaip nubrėžti ribą tarp pasauly, kurių vienas – dar labai nebrandus, o kitas – perdėm vyriškas?

Iš konkursinės festivalio programos norėčiau išskirti du dėmesio vertus filmus. Sovietinė kariuomenė – tema, apie kurią mažai kalbama arba beveik nekalbama šią traumą patyrusių šalių kine. Žinomo Estijos menininko Jaano Toomiko vaidybinius filmus „Olegas“ („Oleg“, 2010) pasakoja apie sovietinėje armijoje tarnavusį vyra, nikaip negaliinti pamiršti bičiulio, neatlaikiusio kariuomenės absurdo ir patyčių. Dokumentinis švedų Gunilos Heilborn ir Márteno Nilssonio filmas „Tai Aliaska“ („This Is Alaska“, 2009) pasakoja apie Aliaskoje įsikūrusias šeimas. I Aliaską persikrausčiusios šeimos sudaro tam tikrą šioje spegiuotoje šalyje gyvenančią bendruomenę, kuri deklaruja individualitetinį požiūrį į pasauly, į globalizacijos pasekmes. Režisierių kalbintos poros neslepia laimes ir džiugesio, kuriuoms suteikia žmonių neapgyventita teritorija bei galimybę atsiriboti nuo vartotojų visuomenės.

Pateikdamas tokią didelę šalių, stilų, temų įvairovę Oberhauzeno trumpametražių filmų festivaliui dar kartą patvirtino savo, kaip eksperimentinės erdvės, statusą. Šiaiems metais ypač daug dėmesio buvo skirta dar iki galio neištirtoms istorinėms, geografinėms ir atminties teritorijoms.

Anonsai

Dorota Małowska apie „rumuniją“ žmonėse

I Vilnių atvyksta viena ryškiausius šiuolaikinės naujosios lenkų kultūros asmenybų rašytoja Dorota Małowska. Ji dalyvaus Agnias Jankevičiaus režisuoto spektaklio „Du vargšai rumunai, kalbantys LT“ pagal savo pjesę „Du vargšai rumunai, kalbantys lenkiškai“ peržiūroje gegužės 19 d. „Menų spaustuvėje“ ir susitiks su žiūrovais bei savo kūrybos gerbejais. Renginį priėtė Lenkijos institutas ir spektaklio prodiuseris „Audronio Liugos produkcija“.

Vos sulaukusি dvidešimties Dorota Małowska pelnė „Politikos“ premiją už 2002 metais pasirodžiusi romaną „Lenkų ir rusų karas po

baltai raudona vėliava“, o 2006-aisiais jai atiteko prestižinė Lenkijos literatūrinė premija „NIKE“ už knygą „Karalienės povas“. Jos pirmoji pjesė „Du vargšai rumunai, kalbantys lenkiškai“ pastatyta Varšuvoje, Londone, Berlyne. Didelio pasisekimimo Lenkijoje sulaukė naujausiai jos pjesės „Tarp mūsų viskas gerai“, ją Varšuvos „Rozmaiatości“ teatre režisavę Grzegorzą Jarzębną.

A. Jankevičiaus „Du vargšai rumunai, kalbantys LT“ – tai socialinis tragedifarsas su šiandieninės Lietuvos realijomis. Spektaklyje susitinka trijų kartų aktoriai. Apsimetėlius „rumunus“ vaidina Paulius Tamolė ir Agnė Ramanauskaitė. Fantasma-goriškus jų kelionės palydovus įkūrė Gediminas Girdvainis, Jolanta Dapkūnaitė ir Aldona Vilutytė. Viši jie yra mūsų laikų pasaulio au-

kos, pasiklydę tarp socialinių kaukių ir tikrosios savo tapatybės.

Nors pjesėje yra daugybė iki ašarų juokingų situacijų, jos autorė pripažįsta, kad tai, ko gero, liūdniausia istorija, kurią jai yra tekę parašyti. „Pirmoji pjesės dalis yra apie dviejų jaunų žmonių karštinę ir beprotystę, antroji – apie jūdviųjų pabudimą kažkur Lenkijoje, apie netiketai užklupusių vienatvę, susvetimėjimą ir kovą už gyvenimą. Pjesė kalba apie emocijų žiemą ir apie „rumuniją“ žmonėse šian-dienin“, – sako Małowska. Režisierių Agnui Jankevičiui ši pjesė – „tai kelionė į savo tikrąjį aš, apsilaval nuo to, kuo jie gyvenime apsimeta, nuo vaidmenų, kuriuos jie vaidina pries kitus. Man šis spektaklis yra ieškojimas atsakymo į klausimą – kas aš esu.“

ALP INF.

Tai buvo laisva moteris

Pokalbis su režisieriumi Martinu Provost

Šiandien „Skalvija“ pradeda rodyti prancūzų režisierius Martino Provost filmą „Seraphine“ („Seraphine“, 2008). Prancūzijoje jis buvo apdovanojas keliais „Cezariais“, tarp jų už geriausią filmą ir moters vaidmenį.

Kaip aptinkote Seraphine Louis?

Mano bičiulė, kuri dirba „France Culture“ radijo prodiusere, vieną kartą man paslaptingai užsiminė: „Martinai, turėtum pasidomėti Seraphine Louis...“ Nieko apie tą asmenybę nežinojau, todėl nesupratau, ką turi omenyje, bet ji pridūrė: „Paiškok, tada suprasi kodėl.“ Internete neradau daug informacijos, tik keliais biografines smulkmenas, stulbinančius paveikslus. To pakaiko mano smalsumui sužadinti. Pradėjau gilinti iš ypatingą Seraphine pasaulį. Labai greit supratau, kad jis stiprus, jaudinantis ir kartu kinematografiškas... Pirmasis išpūdis tik sustiprėjo ir beveik tapo manija, kai perskaiciau apie ją viską, kas buvo pricinama. Pirmiausia – psichoanalitikė Françoise Cloarec, kuri pažinojo Anne-Marie Uhde (Wilhelmo Uhde's, Seraphine atradėjo, seserį) ir kuri turėjo Uhde's laikų bei dokumentų, darbą. Šis darbas buvo pagrindinis mano informacijos šaltinis.

Prie filmo ištakų galima priskirti ir tokį pat lemtingą susitikimą su Yolande Moreau.

Taip, susitikimas su Yolande iš tikrųjų svarbus. Be jos nebūčiau sukūrės filmo. Ji padėjo ir rašant scenarijų, dar prieš surandant produserius. Atsitiktinai abu gyvenome kaime, mus skyré tik trys kilometrai. Todėl susitikome labai greit. Pasakojau jai Seraphine istoriją

ji sutiko. Tiesiog ēmė ir sutiko. Vėliau Pompidou centro Kandinskio bibliotekoje radau vienintelį išlikusį Seraphine portretą, kurį pieštuks nupiešė kažkuris iš jokų kaimynų. Paňumas buvo daugiau nei sukrentantis. Tai buvo Yolande Moreau. Kai parodžiau jai portretą, iš pradžių iš susijaudinimo ji neteko žado, bet po akimirkos lyg niekur nieko pasakė: „Ką gi, reikia pripažinti, tikra aš!“ Paskui daug kalbėjomės apie Seraphine, apie tai, su kuo ji turėjo susigrumti, bandėme išsivaizduoti jos vaikystę.

Vėliau jau filmavimo aikštėje atsitiko stebuklas, tikras personažo ir aktorės susitikimas. Yolande ne vaidina, jি iškūnija Seraphine. Filme jai pavyksta išpausti į tą atvaizdą ekrane poetinį ir emocinį krūvį, tuo intensyvęs ir vertingesnis, kuo jis yra diskretiškesnis. Dirbdami stengėmės riboti save, kad nesupaprastintume, nesigriebtume jausmingumo ar isterijos, kurie dažni filmuose rodant prototypę.

Siekėme daugiau atimti, nei pri-dėti ir nuo pradžios iki pabaigos likti ištikimi mūsų bendrai personažo vizijai – jos sunkiam keliui, jos sil-pnybėms, drąsai, trumpai tariant, tam, kuo mus sužavėjo ir sujaudino Seraphine.

Jūsų scenarijus – taip pat susitiki-mo istorija.

Rašant scenarijų apie realų as-menį kyla pavojuj likti anekdotų, iliustratyvumo sferoje, apeinant bū-tent tai, kas sudaro jo paslaptį, – jo žmogiškumą, prieštaravimus, vidi-nį gyvenimą. Tai ypač subtili užduo-tis. Scenarius nėra užbaigtas kūri-nys, bet jis turi būti pakankamai paskaitomas, kad galėtum sodo-minti produserius ir gauti pinigų gamybai. Jis kaip nugarkaulis, kaip darbo įrankis. Turėjau daug abejo-

nių, bet greit pajutau, kad Seraphine yra mano sąjungininkė, kad ji leidžia man ižengti į savo pasaulį. Atrodė, kad po jį keliaujame kartu. Kartu su scenarijus bendraautoriu Marku Abdelnouru jau iš pat pradžių nusprendėme, kad „nepasako-sime“ Seraphine gyvenimo kaip svarbių įvykių sekos. Man buvo jdo-miau nukreipti pasakojimą į smul-kmenas, iš tai, kas lieka už kadro, į paslapčių stoką ar jų sukūrimą. Be to, norėjome susitelkti į tokį nelauktą, neaiškų ir diskretišką ryšį, kuris daugiau kaip 20 metų siejo Seraphine ir Wilhelma Uhde. Tai – neįtiketinas dviejų karštutinybių susitikimas. Nepaisant kiekvieno jų lūkesčių, jis daug ką nulėmė. Seraphine gyvena pasaulyje paraštėse, o Uhde – svetim-šalis ir homoseksualas, jis pirmas pamato ją tokią, kokia jis yra iš tik-rujų, be kokio nors išankstinio nu-sistatymo. Tampas atradėjų, men-toriumi, draugu, maršanu ir, kaip man rodos, beveik sužadėtinu... Idomu matyti, kaip jis išnyksta ir at-siranda Seraphine gyvenime kaip antikinės tragedijos pasiuntinys – tam tikru metu. Jis yra prie daugy-bės Seraphine gyvenimo įvykių iš-takų, o paskui jamžins jos atmintį atskleisdamas ją žiūrovams. Jis pirmasis 1945 m. surengs tik jos kūry-bai skirtą parodą. Po šios bus ren-giamos parodos visame pasaulyje.

Kvaila prisipažinti, bet prie Se-raphine mane labiausiai pastūmė-jō sielų giminystę, o kartu susiža-vėjimas ir domėjimasis viskuo, kas yra grynoj kūryba. Vieni tai vaidina „naiviuoju“ menu, kitu „art brut“, bet toks skirtystas nesvarbus. Da-bar, kaip ir seniau, dažniausiai tuo užsiima žmonės, kurie nėra erudi-tai, kurie negimė kultūrai palankio-je terpėje, bet kurie turi tą neįtik-tinę, nesuvaldomą ir kartais nerimą žadinantį sugebėjimą kurti. Sera-

„Serafina“

phine buvo vizionierė tikra to žodžio prasme. Ji leidosi nešama kažko stipresnio už ją pačią, to, ko nekon-troliau, rizikuodama susinaikinti. Tai mane jaudina iki širdies gelmių.

Jūsų filmas rodo beveik mistišką Seraphine kūrybos lygmenį. Atro-do, kad jis tapo taip, tarsi nuo to priklausyt visas jos gyvenimas, tarsi atlikut religinių ritualų. Tapy-dama visada turi tikslą...

Tačiau Serafine pasauluje tapyti yra taip pat būtina, kaip valgyti ar gerti. Sakyčiau, net svarbiau, nes Wilhelmui Uhde išvykus jí išsižadė-jó minimalių patogumų, kuriuos ga-lėjo užsidirbt valydama, ir visiškai atsidėjo tapybai. Picasso sakydavo: „Jei netapau, tai sergu, mirštu.“ Pa-našiai ir Seraphine. Tapyba jai padėjo išsaugoti gyvast. Tai – jos iš-gyvenimo sąlyga, nes jí gali gyventi tik tapydama. Iš tikrujų tokiam kontekste ritualas yra labai svarbus. Pasistengiau tai išryškinti kaskart, kai tik buvo įmanoma. Tie religiniai ir kitokie ritualai, kurie suderinda vo Seraphine gyvenimą, gali pasi-rodityti ekscentriški, bet iš tikrujų buvo jos gyvenimo disciplina. Taip ir

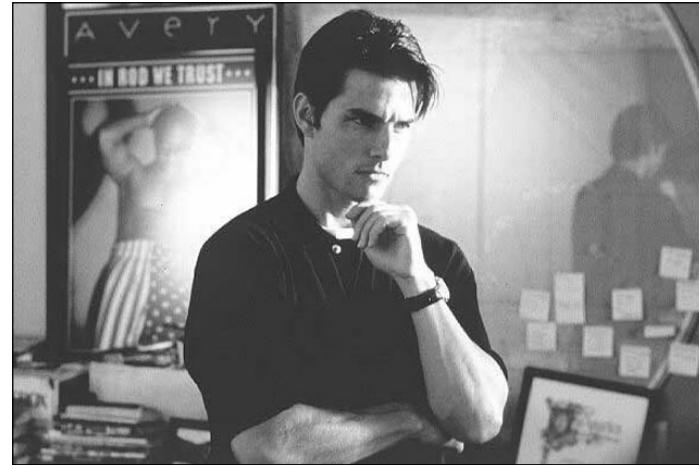
norėjau parodyti. Wilhelmas Uhde, tikrai ne davatka, sakydavo, kad Se-raphine – šventoji, ir aš tuo tikiu. Sa-vo entuziastinga kūryba ir pasyviu maištu jí pasiekė savotišką šventumą, kurio išraiška tapo jos tapyba.

Kokią žinią, pasak Jūsų, mums neša Seraphine gyvenimas ir kūryba?

Pirmausia ji buvo laisva moteris. Dabar tai gali pasirodyti ginčytina, nes tris ketvirtadalius savo gyvenimo ji gyveno viena, dorybingai, di-deliamė fiziniame ir psichiniame skurde, o baigė savo dienas užda-ryta beprotname! Seraphine – val-ytoja, dar blogiau – tarnaitė, kuri paslapčia tapo neįtiketinus paveiks-lus ir tampa patyčių objektu. Ji rep-rezentuoja savo epochos žmogų, kuris yra socialinių laiptų apačioje. Bet jai tai nelabai rūpejo. Jos nie-kas negalėjo sulaikyti. Ji sugebėjo išsaugoti savo autonomiškumą, gy-venti savo vidinį gyvenimą slapčia mažame kambarėlyje, o norėdama tai turėti dirbo pačius nedékingiausius darbus. Užmokėjo už tai dide-lę kainą, kai 4-ojo dešimtmečio pra-džioje sudegino visus savo eskizus. Beprotybė jai tapo prieglauda.

Per pernelyg trumpus meninio klestėjimo ir salygiškos gerovės metus 3-ijo dešimtmečio pabaigoje Seraphine buvo įsitikinusi, kad jos laukia šlovė. Šiuo požiūriu man jos elgesys atrodo gryni poetiškas: ji liko vaikystės, stebuklų pasaulyje... Beveik iš nieko jai pavyko suteikti gyvenimui prasmę, nepaisant sun-kumų, socialinio spaudimo ir kasdienių pažeminimų. Ji paliko pėdsaką. Tai neįtiketina. Isivaizduokime Se-raphine dabar. Jai būtų išrašyta anti-depresantų ir jí sėdėtų priešais te-levizorių, metusi tapyti!

PAGAL REKLAMINĘ FILMO MEDŽIAGĄ PARENĖ KORA ROČKIENĖ

„Džeris Magvairas“

aktoriai: Dennisas Hopperis, Joh-nas Malkovichius, Vinas Dieselis.

Neišvengiamai artėja vasara, tad pagausės ir sporto per televiziją. Nors man atrodo, kad jo ir taip per daug: mano kabelinė televizija transliuoja bene dešimt sporto kanalų. Vienas, pavyzdžiu, rodo tik ledo ri-tulį, kitas – tik krepšinį. Galiu su-prasti ir užjausti nuo alkoholio ar kompiuterio priklausomus žmones, bet priklausomybė nuo sporto man

pati absurdžiausia. Tokiems skai-totojams galu parekomenduoti du šios savaitės filmus. Charleso S. Duttono 2004 m. filmas „Kitapus ringo“ (TV3, 15 d. 21 val.) pasakoja tikrasis faktas grįstą istoriją apie ižūliai boksininkų agentę Kalen (Meg Ryan), kuri nusprendžia gat-vės peštuką Luterį (Omar Epps) paversti bokso profesionalu. Ji pri-kalba pensininką Felikšą treniruoti vaikiną, bet didžiausias mūsis filme

vis dėlto įvyks tarp Kalen ir Felikso. Camerono Crowe filmo „Džeris Magvairas“ (LNK, 17 d. 22.40) he-rojus yra puikiai uždirbantis sporto agentas. Vieñą dieną jis nusprendžia pasipriešinti sporto žmonių melui, žiaurumui ir godumui. Tą pačią akimirka Džeris (Tom Crui-se) praranda darbą, draugus ir klientus. Manau, kad filmas turi te-rapinį poveikį, todėl jí pasižiūrėti rekomenduoju abejantiems savo veiksmų prasme.

Abejantiems turėtų patikti ir Vest Pointo karos akademijos absol-vento Rodo Lurie 2001 m. filmas „Paskutinė tvirtovė“ (TV3, 16 d. 21.10). Tai pasakojimas apie gene-rolą, kuris nuteisiamas kalėti susiprinto režimo kalėjime. Istaigai vadovauja pulkininkas Vinteris (James Gandolfini), jis iš pradžių pagarbiai žūri i šlovės gaubiamą Irvingą (Robert Redford). Bet netrukus situacija pasikeis ir sadistas Vinteris vi-sais būdais bandys Irvingą palaužti.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Rodo TV

Harmonija nebūs sugrąžinta

Pakaks apie Gražulį su Uoka. Pakalbėkime apie zombius. Šią savaitę jū užderėjo ir filmuose. Siaubo kino klasiko George'o A. Romero 2005 m. „Mirusiųjų žemėje“ (LNK, šiąnakt, 14 d. 00.35) zombiai užkariauja visą Žemę, vieninteliai gyvi žmonės yra sienos atitvertame mieste. Visur siautėja anarchija, o tur-tuoliai slepiasi dangoraižyje.

Romero tvirtina, kad nekuria tradičinių kruvinų siaubo filmų. Pirmiausia jie pasakoja istorijas, kurių pagrindas – paprastų žmonių likimai. Pasak režisieriaus, ankstyvieji siaubo filmai rodė krizę, kuri gali sunaikinti pasaulį, jų tema buvo būtinybė sugrąžinti harmoniją. Romeo: „Tikrasis mano filmų siaubas yra tas, kad harmonija niekad nebūs su-grąžinta.“

Edgaro Wrighto 2004 m. „Zom-bių karalius“ (TV3, šiąnakt, 14 d. 24.00) – tai humoristinis atsakas filmams apie zombius. Pagrindinis fil-

Parodos	„Arkos“ galerija	Prancūzų kultūros centras	Dailės parodų rūmai	GYVENIMAS?“ Rež. – J. Vaitkus
VILNIUS	Aušros Vartų g. 7	Didžioji g. 1	Aukštajų g. 1 / Didžioji Vandens g. 2	15 d. 18.30 – T. McNally „MEISTRIŠKUMO
Nacionalinė dailės galerija	iki 22 d. – dokumentinės fotografijos apie šiuolaikinę Ispaniją paroda „Čia ir dabar“	Gilles'io Vuillard'o paroda „Medinė architektūra: Lietuvos paveldas, pasaulio paveldas“	Andrius ir Nerijaus Erminų skulptūros instaliacija „Iš pa kuo ta“	PAMOKA (MARIA CALLAS)“.
Konstitucijos pr. 22	Linos Beržanskytės Trembo tapybos paroda „Bundant“	Užupio galerija	„Kaunas – šiapus tapybos“	Rež. – G. Padegimas
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija	Alicijos Zimnickaitės tapybos paroda „100% Organic“	Užupio g. 3	Lietuvos fotomenininkų sąjungos Klaipėdos skyriaus paroda „Kiti“	16 d. 18.30 – N. Narmontaitės muzikinis spektaklis „SELAVY!“
Algirdo Šeškaus 1975–1983 m. fotografijos ir grafikos paroda „Archyvas (Pohulianka)“	Vilmos Samulionytės fotografijų paroda „Haraam/Neleidžiam“	Užupio meno inkubatorius	18 d. 18.30 – A. Čechovo „ŽUVĖDRA“. Rež. – R. Tuminas	
iki 23 d. – Povilo Ričardo Vaitiekūno kūrybos paroda „Tapyba. Piešiniai“	Andrius Kulikauskio kūrybos paroda	Adomo Mickevičiaus biblioteka	19 d. 18.30 – PREMJERA! A. Strindbergo „FREKEN JULIA“. Rež. – A. Areima	
nuo 21 d. – paroda „Moters laikas“	„Prospekt“ fotografijos galerija	Trakų g. 10	20 d. 18.30 – A. Čechovo „TRYS SESERYS“. Rež. – R. Tuminas	
Vilniaus paveikslų galerija	Gedimino pr. 43	iki 22 d. – Romo Oranto iliustracijų paroda	21 d. 18.30 – PREMJERA! M. Ivaškevičiaus „MISTRAS“. I dalis. Rež. – R. Tuminas	
Didžioji g. 4	iki 22 d. – Michailo Raškovskio (1959–2009) fotografijų paroda „Retrospektvy“	A. ir A. Tamošaičių galerija	Valstybinis jaunimo teatras	
Chodkevičių rūmų klasicinių interjerų Lietuvos dailė XVI–XIX a.	Lietuvos dailininkų sajungos parodų salė	„Židinys“	15 d. 12 val. – J. Kelero, A. Jalianiauskas „PAIKA PELYTÉ“. Rež. – A. Jalianiauskas (Salė 99)	
Paroda „Lietuvą gržę Lietuvos pasiuntintuvės Parvyjuje 1919–1960 metų dokumentai“	Vokiečių g. 4/2	Dominikonų g. 15	18 d. 18 val. – D. Privalovo „SENIAUSIŲ PROFESIJŲ ŽMONÉS“. Rež. – B. Latėnas (Salė 99)	
Algimanto Aleksandrovicius fotografijų paroda „Karalienė Beatrix Lietuvoje“	Simono Gutausko tapyba	Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras	Rusų dramos teatras	
iki 18 d. – „Francisco Goya. Los caprichos“ (iš Latvijos nacionalinio dailės muziejaus kolekcijos)	Galerija „Meno niša“	Naugarduko g. 10/2	13, 15 d. 18 val. – PREMJERA! G.F. Händelio „XERXES“. Rež. – J. Vaitkus	
Karaimų dailininko Bari Egizo (1869–1946) kūrinų paroda „Nuo Stambulo iki Vilniaus“	J. Basanavičiaus g. 1/13	Gianluca Capri fotografijų paroda „Universality: tūkstančiai pasaulio veidų“	16 d. 12 val. – E. Stankevičiūtės „MIEGANČIOJI GRAŽUOLĖ“ (Ch. Perrault pasakos motyvais). Rež. – E. Stankevičiūtė	
Radviļų rūmai	Nomedos Marčenaitės fotografijos ir Marius Jonučio tapybos paroda „Nr. 51“	Pylimo galerija	16 d. 18 val. – L. Tolstojaus „ANA KARENINA“. Rež. – E. Mitnickis	
Vilniaus g. 22	Vilniaus rotušė	Trakų g. 7	Vilniaus teatras „Lélė“	
Lietvių išeivijos kūrybos paroda „Dovana Nepriklausomai Lietuviui“	Didžioji g. 31	Fotografijų projektas „Kiti“	Didžioji salė	
Taikomosios dailės muziejus	„Lietuvos spaudos fotografija 2010“	„Danės vartai“	16 d. 12 val. – S. Siudikos „TRYS PARŠIUKAI“. Rež. – A. Mikutis	
Arsenalo g. 3 A	iki 16 d. – nuotrakų paroda „Lech Kaczyński: Prezidentas ir Lietuvos draugas“	Žvejų g. 10	19 d. 19 val. – „GELEŽIS IR SIDABRAS“ (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas	
Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“	Teatro, muzikos ir kino muziejus	Eduardo Juchnevičiaus tapybos, grafikos, akvarelių paroda	Mažoji salė	
Lietuvos nacionalinis muziejus	Vilniaus g. 41	Vilniaus kolegijos Dizaino ir technologijų fakulteto meno galerija	15, 22 d. 12 ir 14 val., 16 d. 14 val. – PREMJERA! R. Mikučio „LIUNĖS NUOTYKIAI“. Rež. – A. Grybauskaitė, dail. – A. Bagočiūnaitė-Paukštienė, komp. – F. Latėnas	
Naujasis arsenolas	Hario Branto (Latvija) piešinių paroda	Gerosios Vilties g. 19	18–21 d. 11, 13 val. Trakų pilies Didžiojoje menėje – „COLIUKĖ“	
Arsenalo g. 1	Savicko paveikslų galerija	iki 20 d. – Jono Daniliausko tapyba ir pastelės	„Menų spaustuvė“	
Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės istorija	Trakų g. 7	Geležinkelio stoties rūmai	Šiuolaikinio šokio festivalis vaikams ir jaunimui „Dancema“	
Lietuva carų valdžioje	Jurgio Savickio 120-osioms gimimo metinėms skirta paroda „Jurgis Savickis ir Prancūzija“	Geležinkelio g. 16	14 d. 13.30, 15 d. 15 val. Kišeninėje salėje – „PASAULIO SUTVÉRIMAS“. Choreogr. – B. Banovičiūtė („db Projektai“)	
Lietuvos valstiečių buities kultūra	Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos parodų salė	Martos Vosylitės paroda	14 d. 18 val. Juodojoje salėje – „MES IŠGALVOTI“. Choreogr. – A.H. Ekenes, P. Holden; „ASMENINIAI RITUALAI“. Choreogr. – H. Blackburn („Panta Rei Dansteater“, Norvegija)	
Kryždirbystė	Šv. Jono g. 11	Kaunas	Choreogr. – „JUDANTYS ŽMONĖS“. Chorm. – R.I. Kiertuli (Suomija)	
„Nepriklausomos Lietuvos dvidešimtmecio akimirkos“	Donato Brandišausko fotografijų paroda „Elnių žmonės – Sibiro orocėnai“	M. Žilinsko dailės galerija	19 d. 15 val. Juodojoje salėje – „DRAFTANTYS“. Mastowski „DU VARGŠAI RUMUNAI, KALBANTYS LT“ (po spektaklio susitikimas su D. Mastowską). Rež. – A. Jankevičius (Audronio Liugos produkcija)	
Senasis arsenolas	Studija-galerija „D'Arijaus papuosa“	Nepriklausomybės a. 12	19 d. 21 val. Kišeninėje salėje – C. Graužinio „VIŠKAS ARBA NIEKO“. Rež. – C. Graužinis	
Arsenalo g. 3	Dominikonų g. 7/20	Paroda „Kasdieninių kinų gyvenimais ir šventės Čingų dinastijos metu“	20 d. 19 val. Juodojoje salėje – M. Valiuko „TRINTUKAS“	
Lietuvos proistorė	Prancišaus Gerliko tapybos paroda	nuo 14 d. – paroda „Lietuviai Parvyjuje“ (Vytautas Kasiulis, Neemija Arbitblatas, Antanas Mončys, Pranas Gailius ir Žibundus Mikšys)	VGTU teatras-studija „Palėpė“	
Kazio Varnelio namai-muziejus	„Juškų Gallery“	Kauno paveikslų galerija	Trakų g. 1	
Didžioji g. 26	Barboros Radvilaitės g. 6 b	K. Donelaičio g. 16	14, 15 d. 19 val. – „SUGRIŽIMAS“ (scenos iš A. Mickevičiaus gyvenimo Lietuvoje).	
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija	Romualdo Kuncos 75-mečiui skirta naturomortų paroda „Egzistencijos kontūrai“	Vytauto Tamoliūno mirties metinėms skirta paroda „Matau save paveiksle...“	Rež. – O. Kesminas	
Lankymas antradienį – šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 1644	Galerija „ARgenTum“	Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus	Raganiukės teatras	
Bažnytinio paveldo muziejus	Latako g. 2	V. Putvinško g. 55	15 d. 12 val. – „LOKYS IR MERGAITĖ“	
Šv. Mykolo g. 9	nuo 14 d. – Juozo Tarailės ir Daivos Jusiūtės-Tarailėnės stiklo ir kalvystės paroda	Lino Brogos (1925–2005) sakralinio paveldo fotografijų paroda	15 d. 13 val. – „DRASIOJI PUPULĖ“	
Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija	Gaono g. 1	100-osioms Vaclovo Rato-Rataiskio gimimo metinėms skirta paroda	16 d. 12 val. – A. Liobytės „ELENYTĖ IR KIŠKIS BROLIS NARSUOLIS“	
„Lietuvos aido“ galerija	iki 22 d. – Mikalojaus Vilučio paroda	A. Žmuidzinavičiaus kūriniių ir rinkinių muziejus	16, 23 d. 13 val. – „PELENĖ“	
Žemaitijos g. 11	„Domus“ galerija	V. Putvinško g. 64	„Elfų teatras“	
iki 19 d. – Virginijaus Viningo tapybos darbų paroda „Improvizacija“	Lukšio g. 32	Romualdo Čarnos darbų paroda	14 d. 10 val., 13 d. 12 val. – „KELIONĖ Į AFRIKĄ ARBA DAR KUR NORIS“	
LDS galerija „Kairė-dešinė“	Raimondos Bateikaitės ir Marius Mindaugo Danio tapybos darbų paroda	Ryšių istorijos muziejus	16, 23 d. 18 val. – „NORA“	
Latako g. 3	„Darios“ galerija	Rotušės a. 27		
iki 15 d. – Vilniaus Justino Vienožinskio dailės mokyklos projekto grafičios paroda „Mokytojas – mokinys“	Žirmūnų g. 70	Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Ryčio Širvinko kūrybos paroda „Lietuviški barščiai NY“	Kęstučio Mikėnai ir Algimanto Patamsio paroda „Abipus Atlanto“ (porcelianas, kristalinė glazūra)	iki 18 d. – Inesos Roščenkovaitytės paroda		
nuo 18 d. – tapytojo Algijo Skačausko piešinių paroda	Galerija „Actus magnus“	KLAIPĖDA		
Galerija „Vartai“	Pilies g. 36–44	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)		
Vilniaus g. 39	iki 22 d. – Mikalojaus Vilučio paroda	Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Baltijos šalių menininkų paroda „Illusion of inclusion / Inclusion of illusion“	„Domus“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Galerija „Akademija“	Lukšio g. 32	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Pilies g. 44/2	Raimondos Bateikaitės ir Marius Mindaugo Danio tapybos darbų paroda	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
iki 15 d. – Danguolės Brogiénės tekstilei Mindaugo Skudučio tapybos ir piešinių paroda „Bokšto gatvės paveikslai“	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus dailės akademija. Dizaino inovacijų centras „Titanikas“	Žirmūnų g. 70	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Maironio g. 3	Kęstučio Mikėnai ir Algimanto Patamsio paroda „Abipus Atlanto“ (porcelianas, kristalinė glazūra)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
iki 20 d. – Audrius Puipos (1960–1997) personalinė kūrybos paroda „Nuo vaikų dailės mokyklos iki Lietuvos dailės klasiko“	Galerija „Actus magnus“	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Norvegų tapybos paroda „Nuo Dalio iki Dolko“	Pilies g. 36–44	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
10 ps.	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	Paroda „Monikai Bičiūnienė – 100“ (iš Rimė Bičiūno kolekcijos)	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		
Vilniaus g. 39/6	„Darios“ galerija	„Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija		

<p>KAUNAS</p> <p>Kauno valstybinis dramos teatras</p> <p>14 d. 18 val. <i>Tavernos salėje</i> – Š. Aleichemo „MENDELIO MILIJONAI“. Rež. – A. Pociūnas</p> <p>15 d. 18, 16 d. 19 val. <i>Penktajoje salėje</i> – PREMJERA! „MODERATORIAI“. Rež. – A. Kurienius</p> <p>15 d. 19 val. <i>Mažojoje scene</i> – M. von Mayenburgo „BJAURUSIS. SKALPELI PJŪVIS“. Rež. – V. Malinauskas</p> <p><i>Debiutų festivalis „Tylas“!</i></p> <p>16 d. 11 val. <i>Tavernos salėje</i> – M. Norman „LABANAKT, MAMA!“. Rež. – A. Latėnas (LMTA A. Latėno lėlininkų kuras)</p> <p>16 d. 12 val. <i>Parketinėje salėje</i> – „BALTOJI STIRNA“. Rež. – V. Kubiliškas (LMTA Vlado Bagdono kuras)</p> <p>16 d</p>

„Kloja“

Savaitės filmai

Atsarginis planas **

Alano Paulo romantinė komedija apie nesėkmingai bandžiusią pastoti vieną moterį Zui (Jennifer Lopez). Tam žingsniui ji pasiryžo nesutikusi nė vieno savęs verto vyro. Bet iškart po dirbtinio apvainisimo ji pagalau sutinka savo gynimo vyriškį. Šis taip pat išmyli ir netrukus sužino, kad Zui laukiasi ne jo kūdikio. Juokinga, tiesa? Taip pat vaidina Eric Christian Olsen, Danneel Harris, Nourreen DeWulf, Alex O’Laughlin (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Brangusis Džonai **

Nicholaso Sparkso meilės romanus skaito visame pasaulyje. Jie nepasižymi jokiais literatūriniais privalumais, bet užtut visada pasakoja apie meilę ir kitokius labai gražius jausmus. Tai, matyt, ir patraukė režisérių Lasse Hallstromą, ekranizavusį ne vieną populiarų romaną („Šokoladas“, „Uosto kronikos“, „Sidro namų taisyklės“). Naujasis filmas pasakoja apie merginą iš turtingų namų, kuri paplūdimyje susipažsta su astogaujančiu kareviu. Jų meilė – tai išskyrimai ir susitikimai, išdavystės ir melas, laukimas ir nuolat rašomi laiškai. Pagrindinius vaidmenis šiam filme sukūrė Channingas Tatumas ir Amanda Seyfried („Mamma Mia!“), taip pat vaidina Scottas Porteris, Henry Thomas, Maxxas Hennardas (JAV, 2009). (Vilnius, Kaunas, Šiauliai)

Dorianas Grėjus ***

Dar viena Oscaro Wilde'o romano ekranizaciją sukūrė Oliveris Parkeris. Pamokomas pasakojimas apie ypatingo grožio provincialą, kuris atvyksta į Londoną ir čia užkariauja meno vertintojų širdis, vis dėlto labiau skirtas šiuolaikiniams žiūrovams, laikantiems jaunystę ir grožį pagrindiniais savo pranašumais. Vaidina Colinas Firthas, „Narnijos kronikose“ išgarsėjęs Benas Barnesas, Rebecca Hall, Emilia Fox, Rachel Hurd-Wood (D. Britanija, 2009). (Vilnius, Kaunas, Šiauliai)

Geležinis žmogus 2 *

Jei sugerbėjote iki pabaigos pasižiūrėti pirmajį filmą apie multimiliionarioius ir naujuju karo technologijų specialisto Tonio Starko nuotykius Afganistane, drąsiai galite išsirengti į jų tėsinį. Roberto Downey jaun. suvaidintas personažas pagerino savo „šarvus“ ir toliau kaunasi su pasaulio blogiu. Jono Favreau filme taip pat vaidina Gwyneth Paltrow, Scarlett Johansson, Mickey Rourke'as ir Samuelis L. Jacksonas (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Kloja **

Atomas Egoyanas nuo pat pirmų filmų gilinasi į šiuolaikinės šeimos problemas, atskleidžia savo amžininkų veidmainystę ir giliai slepiamus kompleksus, tyrinėja seksualinę personažų tapatybę. Ji dažnai domina temos, kurios iki šiol yra tabu. Naujausias filmas gali nuvilti režisérius gerbėjus, nes siužetas apie brandaus amžiaus moterį (Julianne Moore), kuri įtaria, kad jos vyras (Liam Neeson) yra neįstikimas, ir pasamdo laisvo elgesio mergina (Amanda Seyfried), kad ši pabandytu ji suvilioti, tikrai nėra naujas. Bet režisérius stengiasi šiam siužetui suteikti netiketą požiūrį – jis gilinasi į erotines moterų fantazijas (JAV, Kanada, Prancūzija, 2009). (Vilnius, Kaunas)

Robinas Hudas ***

Trečiadienį Kanų kino festivalį atidarės naujausias Ridley Scotto kūrynas esą gimė iš noro sukurti visiškai kitokį filmą ne tik apie vieną garsiausiu istorijoje plėšikų, bet ir apie vieną populiariausiu kino istorijoje personažą. Scotto ir Russello Crowe duetas jau ne kartą įrodė, kad sugeba nustebinti net ir didžiausius skeptikus. Jiems talkina Cate Blanchett, kurią taip pat sunukėlio dorybingos siuvinėtojos Marianos vaidmenyje. Šioje spalvingoje kostiuminėje viduramžių dramoje taip pat vaidina Markas Strongas, Kevinas Reynoldssas, Oscaras Isaacas, Markas Addy (D. Britanija, JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorius – Linas Vildžiūnas

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Dailė – Monika Krikštapaitytė | Kinas – Živilė Pipinytė

Muzika – Kamilė Rupeikaitė | Publicistikā – Laima Kreivytė

Teatras – Rasa Vasinauskaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacobovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

14–20 d. – Robinas Hudas (D. Britanija, JAV) – 12, 15, 15, 18, 30, 21, 45
14, 17–20 d. – Kloja (JAV, Kanada, Prancūzija) – 15, 20, 17, 30, 19, 40, 22 val.; 15, 16 d. – 13, 10, 15, 20, 17, 30, 19, 40, 22 val.

26 d. – Persijos princas: laiko smilys (JAV) – 22 val.

14, 17–20 d. – Atsarginis planas (JAV) – 13, 40, 16, 18, 30, 21, 20; 15, 16 d. – 11, 20, 13, 40, 16, 18, 30, 21, 20

14–20 d. – Košmaras Guobų gatvėje (JAV) – 11, 20, 14, 16, 30, 19, 21, 20; Geležinis žmogus 2 (JAV) – 12, 20, 15, 18, 20, 45; Auklė Makfi ir didysis sprogimas (D. Britanija, JAV, Prancūzija) – 14, 16, 20; 15, 16 d. – 11, 30, 14, 16, 20;

Kaip prisijaukinti slibiną (3D, JAV) – 12, 15, 18 val.; Kaip prisijaukinti slibiną (JAV) – 11, 13, 30, 16, val.; Bielka ir Strielka – kosmoso užkariautojai (3D, Rusija) – 11, 40, 14, 30,

17 val.; Dorianas Grėjus (D. Britanija) – 18, 45, 21, 40; Šiukūnijimas (3D, JAV) – 20, 20; Titanų susidūrimas (3D, D. Britanija, JAV) – 21 val.; 14, 17–20 d. – Saulės nualinti:

pasispriešinimas (Rusija) – 16, 40, 20, 30; 15, 16 d. – 12, 30, 16, 40, 20, 30

14, 17–20 d. – Veronika ryžtasi mirti (JAV) – 18, 15; 15, 16 d. – 12, 45, 18, 15

14–20 d. – Naktinis pasimatymas (JAV) – 15, 40, 20, 40

Forum Cinemas Akropolis

14–20 d. – Robinas Hudas (D. Britanija, JAV) – 10, 45, 14, 15, 18, 21, 15
20 d. – Karštasis kubilas – laiko mašina (JAV) – 19 val.

26 d. – Persijos princas: laiko smilys (JAV) – 22 val.

14, 17–20 d. – Atsarginis planas (JAV) – 14, 16, 45, 19, 15, 21, 40

14–19 d. – Košmaras Guobų gatvėje (JAV) – 11, 13, 30, 16, 18, 30, 21, val.; 20 d. – 11, 13, 30, 16, 21 val.

14, 17–20 d. – Dorianas Grėjus (D. Britanija) – 13, 45, 16, 30, 19, 21, 30; 15, 16 d. – 11, 15, 13, 45, 16, 30, 19, 21, 30

14, 17–20 d. – Titanų susidūrimas (JAV, D. Britanija) – 14, 30, 17, 19, 30, 21, 50; 15, 16 d. – 12, 14, 30, 17, 19, 30, 21, 50

14–20 d. – Kaip prisijaukinti slibiną (JAV) – 10, 30, 12, 45, 15, 15, 20, 30; Geležinis žmogus 2 (JAV) – 11, 15, 16, 20, 30, 21, 50; Auklė Makfi ir didysis sprogimas (D. Britanija, JAV, Prancūzija) – 10, 15, 12, 30, 14, 45, 15, 15, 20, 30; Saulės nualinti: pasispriešinimas (Rusija) – 16, 40, 20, 30; 15, 16 d. – 12, 30, 16, 40, 20, 30

14–20 d. – Riešutų duona (rež. A. Žebriūnas) – 18 val.; 15 d. – Anglų valsas (rež. G. Lukšas) – 16 val.; 17 d. – Savaigalės pragare (rež. V. Žalakevičius) – 18 val.; 18 d. – Marš, marš, tra-ta-ta! (rež. R. Vabalas) – 18 val.; 19 d. – Arkliavagio duktė (rež. A. Puipa) – 18 val.; 20 d. – Atsiptašau (rež. V. Žalakevičius) – 18 val.; 21 d. – Perskeltas dangus (rež. M. Giedrys) – 18 val.; 22 d. – Paskutinė astotogų diena (rež. A. Žebriūnas) – 16 val.

14–20 d. – Šiukūnijimas (3D, JAV) – 19, 20 d. – Oriono juosta. Šiaurės šalių kino klubas – 17, 30

14 d. – Švytinti žvaigždė (D. Britanija, Australija) – 17, 30

15, 16 d. – Linksmuošis Baris ir diskų kirminai (Danija, Vokietija) – 13 val.

15 d. – Pano labirintas (Ispanija, Meksika, JAV) – 23 val.

16 d. – Vienui vieni (rež. J. Vaitkus) – 15, 15

16 d. – Kai aš buvau partizanas (rež. V.V. Landsbergis) – 17, 30

16 d. – Niekas nenorėjo mirti (rež. V. Žalakevičius) – 19 val.

17 d. – Le concert (Prancūzija, Italija, Belgija) – 21, 30; 18, 19 d. – 17 val.; 20 d. – 19, 30

19 d. – Oriono juosta. Šiaurės šalių kino klubas – 17, 30

14 d. – Riešutų duona (rež. A. Žebriūnas) – 18 val.; 15 d. – Anglų valsas (rež. G. Lukšas) – 16 val.; 17 d. – Savaigalės pragare (rež. V. Žalakevičius) – 18 val.; 18 d. – Marš, marš, tra-ta-ta! (rež. R. Vabalas) – 18 val.; 19 d. – Arkliavagio duktė (rež. A. Puipa) – 18 val.; 20 d. – Atsiptašau (rež. V. Žalakevičius) – 18 val.; 21 d. – Perskeltas dangus (rež. M. Giedrys) – 18 val.; 22 d. – Paskutinė astotogų diena (rež. A. Žebriūnas) – 16 val.

14–20 d. – Geležinis žmogus 2 (JAV) – 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 15, 16 d. – 10, 50, 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 14, 17–20 d. – Atsarginis planas (JAV) – 14, 30, 17, 30, 20, 30; 15, 16 d. – 11, 30, 14, 30, 17, 30, 20, 30

14–20 d. – Kaip prisijaukinti slibiną (JAV) – 11, 10, 13, 45, 16, 30; Kaip prisijaukinti slibiną (3D, JAV) – 10, 10, 15, 15; Bielka ir Strielka – kosmoso užkariautojai (3D, Rusija) – 12, 45, 18, 20; Titanų susidūrimas 3D (D. Britanija) – 21 val.

14–20 d. – Geležinis žmogus 2 (JAV) – 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 15, 16 d. – 10, 50, 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 14, 17–20 d. – Atsarginis planas (JAV) – 14, 30, 17, 30, 20, 30; 15, 16 d. – 11, 30, 14, 30, 17, 30, 20, 30

14–20 d. – Geležinis žmogus 2 (JAV) – 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 15, 16 d. – 10, 50, 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 14, 17–20 d. – Atsarginis planas (JAV) – 14, 30, 17, 30, 20, 30; 15, 16 d. – 11, 30, 14, 30, 17, 30, 20, 30

14–20 d. – Geležinis žmogus 2 (JAV) – 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 15, 16 d. – 10, 50, 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 14, 17–20 d. – Atsarginis planas (JAV) – 14, 30, 17, 30, 20, 30; 15, 16 d. – 11, 30, 14, 30, 17, 30, 20, 30

14–20 d. – Geležinis žmogus 2 (JAV) – 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 15, 16 d. – 10, 50, 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 14, 17–20 d. – Atsarginis planas (JAV) – 14, 30, 17, 30, 20, 30; 15, 16 d. – 11, 30, 14, 30, 17, 30, 20, 30

14–20 d. – Geležinis žmogus 2 (JAV) – 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 15, 16 d. – 10, 50, 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 14, 17–20 d. – Atsarginis planas (JAV) – 14, 30, 17, 30, 20, 30; 15, 16 d. – 11, 30, 14, 30, 17, 30, 20, 30

14–20 d. – Geležinis žmogus 2 (JAV) – 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 15, 16 d. – 10, 50, 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 14, 17–20 d. – Atsarginis planas (JAV) – 14, 30, 17, 30, 20, 30; 15, 16 d. – 11, 30, 14, 30, 17, 30, 20, 30

14–20 d. – Geležinis žmogus 2 (JAV) – 13, 30, 16, 10, 18, 45, 21, 30; 15,